

- III. þáttur -

Þjóðfundur 2010

Þjóð til þings
Stjórnlagábing 2011

Þjóðfundur 2010

Alþingi setti þann 16. júní 2010 lög um stjórnlagabæing nr. 90/2010, þar sem segir að til undirbúnings stjórnlagabæingi skuli haldinn þjóðfundur eitt þúsund þátttakenda valinna með slembiúrtaki. Alþingi skipaði tvær nefndir til þess meðal annars að undirbúa þjóðfund: stjórnlaganefnd sem undirbúa skyldi málefnavinnu fundarins, og undirbúningsnefnd stjórnlagabæings sem bar ábyrgð á verklegum undirbúningi hans. Þjóðfundur um stjórnarskrá Íslands var síðan haldinn í Laugardalshöll í Reykjavík laugardaginn 6. nóvember 2010. Fundinn sóttu 950 manns af landinu öllu, frá 18 ára til 91 árs að aldri og var kynjaskipting nánast jöfn. Auk þeirra komu að fundinum um 200 aðstoðarmenn.

Fyrir lok fundarins voru þátttakendur beðnir að meta framkvæmd og áhrif fundarins. Nær allir töldu að niðurstöður fundarins myndu nýtast stjórnlagabæingi og lýstu þátttakendur almennt yfir ánægju með skipulagningu og framkvæmd.

Í fundarsalnum sátu þátttakendur átta saman við hringborð, ásamt sérþjálfuðum leiðbeinanda, eða lóðs, sem leiddi umræðurnar á hverju borði. Dagskrá fundarins var skipt í málefnaþætti sem eftir því sem á daginn leið, dýpkuðu sífellt umræðuna um meginviðfangsefni fundarins – stjórnarskrá lýðveldisins og helstu innviði hennar.

Í fyrstu var fjallað um þau gildi sem fundarmenn vilja hafa að grundvelli nýrri stjórnarskrá og var þeim skipt í átta meginflokka. Efni stjórnarskrárinnar var síðan rætt út frá þeim. Þátttakendur greiddu atkvæði annars vegar þeim þáttum sem þeim fannst mestu skipta, og hins vegar þeim sem þeim þótti fela í sér nýjungar. Á hverju borði var svo samin setning eða málsgrein um það sem mestu hafði skipt í umræðunni. Loks gafst þátttakendum tækifæri til að koma persónulegum ábendingum á framfæri við stjórnlagabæing, Alþingi, fjölmiðla og aðra.

Úrvinnsla hófst þegar á fundinum, þar sem hvert borð dró fram megináherslur sínar. Unnið var að flokkun og framsetningu gagnanna strax að fundinum loknum, og var fram haldið næsta dag. Á blaðamannafundi síðdegis þann dag voru meginviðhorf þjóðfundarins kynnt og jafnframt gerð öllum aðgengileg á netinu. Frekari úrvinnsla, einkum í framsetningu gagnanna hefur farið fram síðan og vefsíðan uppfærð jafnóðum. Gögn frá þjóðfundi og samantekt viðhorfa er að finna á www.thjodfundur2010.is. Frumgögn eru varðveitt á Þjóðskjalasafni Íslands.

Inngangur

Segja má að Alþingi hafi gefið almenningi beina aðild að endurskoðun stjórnarskrárinnar með því að leggja til að efnt yrði til þúsund manna þjóðfundar, þar sem kallað var eftir meginsjónarmiðum og áherslum almennings um stjórnskipan landsins og stjórnarskrá og breytingar á henni. Þúsund manna slembiúrtak þar sem gætt er kynjaskiptingar og búsetu, er talið gefa marktæka mynd af þjóðinni.

Eitt meginverkefni stjórnlaganefndar var að skipuleggja vinnu þjóðfundar svo að hún yrði markviss og skilaði niðurstöðum og tillögum. Stjórnlaganefnd var falið að vinna úr viðhorfum þjóðfundarins efnislegar tillögur sem lagðar skyldu fyrir stjórnlagabing. Markmiðið var að vinna stjórnlagabings yrði skilvirkari og því auknar líkur á því að „stjórnlagabingið skili árangri í formi frumvarps sem a.m.k. meiri hluti stjórnlagabings hefur samþykkt og skila skal til Alþingis“ eins og segir í nefndarálitu með lögum um stjórnlagabing.

Ákvæði laga um þjóðfund

Í bráðabirgðaákvæði laga nr. 90 2010 um stjórnlagabing segir, að stjórnlaganefnd skuli „undirbúa og standa að þjóðfundi um stjórnarskrármálefni. Þjóðfundinn skal halda tímanlega áður en kosið verður til stjórnlagabings samkvæmt lögnum. Miða skal við að þátttakendur á þjóðfundi verði um eitt þúsund talsins og skulu þeir valdir með slembiúrtaki úr þjóðskrá þannig að gætt sé að eðlilegri skiptingu þátttakenda af landinu öllu og að kynjaskipting sé sem jöfnust. Úrtakið skal bundið við þá sem eiga kosningarrétt til stjórnlagabings og lögheimili á Íslandi. Á þjóðfundinum skal leitast við að kalla eftir meginsjónarmiðum og áherslum almennings varðandi stjórnskipan landsins og stjórnarskrá og breytingar á henni og skal nefndin vinna úr upplýsingum sem safnast á þjóðfundinum og afhenda stjórnlagabingi þegar það kemur saman.“

Framhaldsnefndarálit:

Í framhaldsnefndarálitu allsherjarnefndar um frumvarp laga til stjórnlagabings segir:

„Nefndin telur mikilvægt að efnt verði til þjóðfundar í aðdraganda stjórnlagabings í þeim tilgangi að kalla eftir meginsjónarmiðum og áherslum almennings varðandi stjórnskipan landsins, stjórnarskrá og breytingar á henni. Þjóðfundurinn verði haldinn tímanlega áður en kosið verður til stjórnlagabings samkvæmt lögnum. Miðað verði við að þátttakendur á þjóðfundi verði um eitt þúsund talsins og þeir valdir með slembiúrtaki úr þjóðskrá þannig að gætt sé að eðlilegri skiptingu þátttakenda af landinu öllu og að kynjaskipting verði sem jöfnust. Nefndin leggur til að úrtakið verði einskorðað við þá sem hafa kosningarrétt við alþingiskosningar, þ.e. hafa náð 18 ára aldri og hafa íslenskan ríkisborgararétt. Þá leggur nefndin einnig til að þeir eigi lögheimili á Íslandi en það einfaldar framkvæmdina þar sem Þjóðskrá Íslands hefur ekki upplýsingar um lögheimili þeirra sem búa erlendis og því erfitt að hafa upp á þeim lendi þeir í úrtakinu. Að öðru leyti telur nefndin að við undirbúning og kynningu þjóðfundarins sé rétt að líta til reynslunnar sem fékkst af þjóðfundinum svokallaða sem haldinn var árið 2009 á vegum „Mauraþúfunnar“.

Nefndin telur mikilvægt að þjóðfundurinn standi í nokkra daga samfelld, t.d. í þrjá daga, til þess að hann verði markvissari og að fram komi tillögur sem nýtist sem grunnur að vinnu stjórnlagabings.“

Enn fremur segir í framhaldsnefndarálitinu:

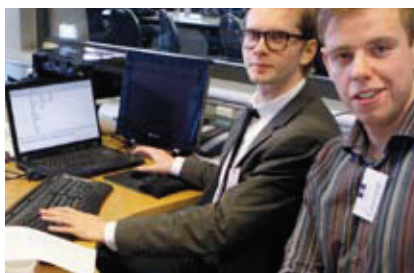
„Hlutverk stjórnlaganefndarinnar er hins vegar að undirbúa eiginlega vinnu þjóðfundar og stjórnlagabings, [...]. Þá skuli hún skipuleggja vinnu þjóðfundar þannig að hún verði markviss og skili niðurstöðum og tillögum. Loks skuli stjórnlaganefnd vinna úr niðurstöðum þjóðfundarins efnislegar tillögur sem lagðar skulu fyrir stjórnlagabing. [...] Nefndin telur að með þessu verði vinna þjóðfundar skilvirkari sem og vinna stjórnlagabings og meiri líkur séu á því að stjórnlagabingið skili árangri í formi frumvarps sem a.m.k. meirihluti stjórnlagabings hefur samþykkt og skila skal til Alþingis.“

Undirbúningur og framkvæmd þjóðfundar

Samstarfsmenn

Fyrsta verk stjórnlaganefndar var að kynna sér undirbúning og framkvæmd þjóðfundar sem haldinn var á vegum „Maurabúfunnar“ árið 2009. Í júlí 2010 komu nokkrir forsvarsmenn Maurabúfunnar á fund stjórnlaganefndar og tókst strax gott samstarf. Í ágúst var samið við Guðjón Má Guðjónsson um að stýra undirbúningi á fundaflæði og umræðuformi þjóðfundar 2010 og jafnframt var Finnur Torfi Magnússon ráðinn sem tæknistjóri fundarins. Á skrifstofu stjórnlagabings voru komin til starfa: Þorsteinn Fr. Sigurðsson framkvæmdastjóri, Berghildur Erla Bernharðsdóttir fjölmiðlafulltrúi og Ágústa Karlsdóttir þjónustufulltrúi. Þá starfaði Guðbjörg Eva H. Baldursdóttir lögfræðingur að undirbúningi sem starfsmaður stjórnlaganefndar. Þetta var sérlega samhentur hópur sem vann skipulega og þétt saman með stjórnlaganefnd og undirbúningsnefnd stjórnlagabings og var samvinnan bæði ánægjuleg og með eindæmum skilvirk. Þarna var valinn maður í hverju rúmi og kann stjórnlaganefnd þeim öllum bestu þakkir fyrir frábæra samvinnu og góðan árangur.

Auk þeirra sem áður hafa verið nefndir fá eftirtaldir sérstakar þakkir fyrir aðstoð við undirbúning og framkvæmd Þjóðfundar 2010: Gunnar Jónatansson, Sigrún Þorgeirsdóttir, Þorgils Völundarson, Bjarni Snæbjörn Jónsson og Lárus Ýmir Óskarsson. Einnig er borðstjórum og svæðisstjórum á þjóðfundi þakkað fyrir mikið og gott starf, svo og öllum öðrum sem áttu þátt í velgengni Þjóðfundar 2010.

Þjóðfundarþátttakendur

Samkvæmt lögum skyldu þátttakendur á þjóðfundi vera um eitt þúsund talsins, valdir með slembiúrtaki úr þjóðskrá. Til þess að ná þessum fjölda þurfti að bjóða mun fleirum. Að ráði sérfræðinga Þjóðskrár var farin sú leið að velja fyrst af handahófi 1000 manna úrtak, en bæta síðan við fjórum sambærilegum úrtökum þannig að hver aðalmaður hefði að baki sér fjóra varamenn sem kalla mætti til, einn af öðrum, ef þörf krefði. Ef enginn hinna fimm mögulegu gesta gæti tekið þátt í fundinum, yrði viðkomandi sæti autt.

Tvenns konar boðsbréf voru send í pósti í lok september. Annars vegar boð til aðalfulltrúa um þátttöku í fundinum og hins vegar til varamanna, þar sem þeir voru inntir eftir áhuga. Bréfunum var fylgt eftir með símtali. Formlegri skráningu lauk á miðnætti 20. september 2010. 478 aðalfulltrúar þekktust boðið og 1191 varafulltrúar lýstu sig reiðubúna til að mæta. Haft var samband við varafulltrúa í kjölfarið til að fullmanna fundinn, allt til 5. nóvember 2010. Með þessu móti urðu þátttakendur Þjóðfundar 2010 alls 950 talsins.

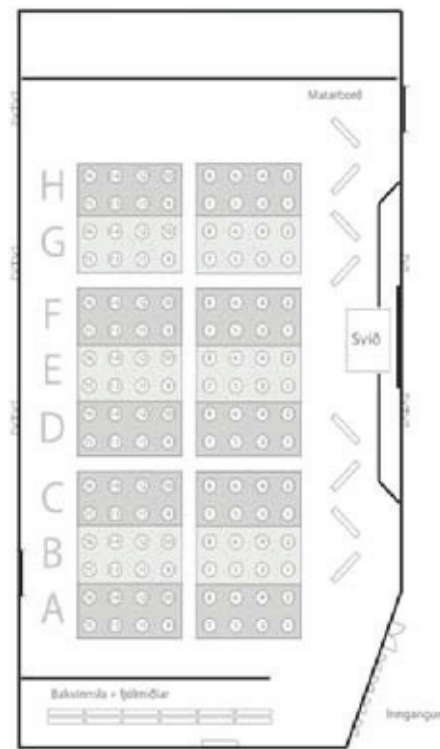
Þjóðfundur 2010 var haldinn laugardaginn 6. nóvember 2010 í Laugardalshöll í Reykjavík. Fundurinn hófst kl. 9:00 og lauk kl. 18:00. Auk þátttakenda komu um 200 manns að framkvæmd fundarins.

Vinnulag á þjóðfundi

Jafnræði þjóðfundargesta var leiðarljós við skipulag vinnunnar. Leitast var við að tryggja, að allir tækju þátt í umræðum og mótun viðhorfa. Í því skyni var gestum skipað til borðs átta saman ásamt einum utanaðkomandi og sérþjálfuðum leiðbeinanda eða „lóðs“. Hann útskýrði viðfangs efni hvernar vinnulotu og leiðbeindi um framvindu hennar án þess að skipta sér af efni umræðunnar.

Gert var ráð fyrir 128 borðum, og höfðu átta svæðisstjórar umsjón með 16 borðum hver, leystu vandamál sem upp komu, og fylgdust með því að allt gengi að óskum. Þar sem þátttakendur voru 950 var borðum fækkað nokkuð, og sum voru ekki alveg fullmönnuð.

Skipulag í fundarsal

Dagskrá þjóðfundar

Dagskrá fundarins var skipt í nokkra þætti.

Hugsjónir og gildi

Í fyrstu lotu (45 mínútur) var fjallað um hugsjónir og gildi sem grundvöll nýrrar stjórnarskrár. Í þessum verkþætti var jafnframt ætlunin að skapa jákvætt andrúmsloft og tengsl milli þátttakenda.

Allir skrifuðu eina hugsjón eða gildi á lítið spjald og gátu fengið eins mörg spjöld og þeir vildu. Síðan voru þau lögð fram eitt í senn og fylgt stuttlega úr hlaði. Þannig var farið hring eftir hring uns öll spjöldin höfðu verið kynnt. Lóðs flokkaði þau jafnóðum eftir innihaldi og felldi burt augljósar endurtekningar.

Þá kom að forgangsröðun eða kosningu. Hver og einn valdi fimm gildi og greiddi þeim atkvæði með því að merkja viðkomandi miða með striki. Lóðs tók saman þau tíu hugtök (miða) sem fengu flest atkvæði og skráði þau á NIÐURSTÖÐUBLAÐ UM GILDI. Öllum miðum (líka þeim sem engin atkvæði fengu) var til haga haldið og þeir skráðir.

Niðurstaðan birtist í svokölluðu „orðaskýi“ sem sýnir þau orð sem oftast komu fram á niðurstöðublöðum um gildi. Stærð orðsins á myndinni ræðst af því hversu oft það var nefnt.

Hugsjónir og gildi sem ný stjórnarskrá skal byggja á.

Inntak nýrrar stjórnarskrár

Í næsta þætti (70 mínútur) voru settar fram tillögur um inntak nýrrar stjórnarskrár. Eins og áður skráðu menn á miða einstök atriði sem þeim finnst að stjórnarskrá eigi að innihalda eða taka á.

Á sama tíma vann stjórnlaganefnd að því að setja fram átta meginflokka með hliðsjón af gildunum.

Þeir voru:

- siðgæði,
- mannréttindi,
- valddreifing, ábyrgð og gagnsæi,
- lýðræði,
- náttúra Íslands vernd og nýting,
- réttlæti, velferð og jöfnuður,
- friður og alþjóðasamvinna,
- land og þjóð.

Að loknu hádegishléi flokkuðu þátttakendur hugmyndirnar um inntak stjórnarskrár í þessa meginflokka. Með því skyldi hvetja til hugleiðinga og umræðna um inntakið og gildin.

Nú fékk hver þátttakandi úthlutað einum flokki og var falið að kynna efnid á nýju borði. Þar var eingöngu fjallað um þennan eina flokk, og urðu umræður þar með sérhæfðari. Að þeim loknum hjálpuðust menn við að flokka saman skyld efni, grísjá endurtekningar og ganga úr skugga um, að ekkert hefði gleymst.

Þá var komið að forgangsröðun með einfaldri kosningu. Atkvæði voru greidd með litlum límmiðum, þremur rauðum og þremur bláum. Rauðu atkvæðin fyrir mikilvægi en þau bláu fyrir nýnæmi.

Að lokinni atkvæðagreiðslu var miðunum raðað eftir atkvæðavægi sem auðveldaði þátttakendum að sjá hvar megináherslur borðsins lágu. Hver og einn skráði hjá sér það inntak sem hafði fengið ráðandi kosningu. Aftur voru miðar notaðir og aðeins ein hugmynd sett á hvern. Þessa miða geymdu menn sem veganesti þegar þeir færu aftur á sitt heimaborð.

Með hliðsjón af atkvæðagreiðslunni var mótuð setning með megininntaki viðkomandi flokks. Í henni fólust skilaboð um einkenni nýrrar stjórnarskrár lýðveldisins. Nægur tími var gefinn til samráðs og setningin síðan skrifuð á sérstakt blað. Úrval þeirra var lesið upp í fundarlok. Þær er allar að finna í kaflanum *Viðhorf þjóðfundar*.

Nú fór hver og einn á sitt heimaborð og kynnti það sem gerst hafði í sínum flokki. Þannig fengu allir hugmynd um hvernig flokkarnir og umræða um inntak stjórnarskrárinnar höfðu þróast.

Ábendingar þjóðfundar

Markmið næstu verklotu var að draga fram ábendingar, ráð eða tilmæli til þeirra sem halda áfram með og ljúka vinnu við nýja stjórnarskrá. Ábendingar gátu t.d. verið til stjórnlagabings, Alþingis, fjölmiðla eða annarra. Hver og einn fékk (mest) fimm spjöld, skráði eina ábendingu á hvert og lagði þær svo fram með sama hætti og áður - hring eftir hring við borðið.

Kosið var um inntak stjórnarskrárinnar. Rauðir miðar fyrir mikilvægi, en bláir fyrir nýnæmi.

Setningar um inntak stjórnarskrár voru skráðar á sérstök blöð.

Ábendingarspjald

Loks var kosið með því að hver setti strik á þrjú spjöld. Ábendingum var raðað eftir atkvæðavægi, en öllum haldið til haga. Lóðs valdi eina ábendingu sem fengið hafði góða kosningu, og fór hún áfram sem VALIN ÁBENDING.

Kynning og mat á fundinum

Markmið síðasta verkþáttarins var að gefa fundarmönnum hugmynd um megin skilaboð fundarins. Lóðsar lásu upp á sviði, fyrir þátttakendur, úrval 50 setninga um hin ýmsu þemu, ásamt völdum ábendingum.

Matsblað

Niðurstöður

Þegar gögn Þjóðfundar eru metin er brýnt að hafa eðli fundarins í huga. Saman kom nær þúsund manns sem ekki eru sérfræðingar á sviði stjórnskipunar, heldur almennir borgarar. Afurð fundarins endurspeglar samræður þessa fólks daglangt um grunnildi samfélagsins og þau málefni sem ræða þarf þegar ný stjórnarskrá er samin. Ótal hugmyndir komu fram og var leitast við að forgangsraða til að draga fram megináherslur. Markmiðið var ekki að skera úr um mál, heldur að beina athygli að þeim atriðum sem Þjóðfundarþátttakendur töldu brýnt að taka á. Vinnulag fundarins og gögn hans gefa ekki tilefni til að túlka afstöðu fundarins til einstakra mála, heldur er vakin athygli á ákveðnum málefnum sem stjórnlagabingi og valdhöfum er ætlað að vinna úr.

Hér verður því ekki gerð tilraun til að túlka niðurstöður Þjóðfundar 2010. Gögnin eru einfaldlega sett fram þannig, að hver og einn getur skoðað þau og metið að eigin vild. Þau eru öllum aðgengileg á netinu á vefsíðu Þjóðfundar 2010 www.thjodfundur2010.is. Frekari túlkun og flokkun getur orðið viðfangsefni þeirra sem þess kjósa.

Gögnin eru gefin út samkvæmt skilmálum notandaleyfis Skapandi Almennings (Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported License).

Dæmi um orðaský

Gildi og hugsjónir

Gildi og hugsjónir sem þjóðfundarþátttakendur lögðu áherslu á, voru sett í svokallað orðaský sem endurspeglar með stærð orðsins hve oft það var nefnt.

Listinn hér á síðunni sýnir þau orð sem nefnd voru og hve oft hvert þeirra kom fyrir.

Síðgæði

heidarleiki:	280
virðing:	262
ábyrgð:	160
umburðarlyndi:	44
sanngrni:	39
samkennd:	35
kærleikur:	33
síðferði:	29
samvinna:	20
agi:	18
hófsemi:	17
mannvirðing:	14
skyldurækni:	13
skynsemi:	12
samstaða:	11
umhyggja:	10
viðsýni:	10
samábyrgð:	7
tillitssemi:	7
samheldni:	7
hugrekki:	5
heilindi:	4
jákvæðni:	4
mannleg reisn:	4
vinna:	4
bjartsýni:	4
sannsógli:	4
hreinskilni:	4
óháð trúarbrögðum / ákv. hugm.fr:	3
kristni:	3
áreiðanleiki:	3
dugnaður:	3
góður:	3
húsmæðragildi:	3
kristin gildi:	2
góðvild:	2
framþróun:	2
von:	2
sannleikur:	2
metnaður:	2
rökfesta:	2
hreinkleiki:	1
þekking:	1
samviskusemi:	1
dómgreind:	1
gleði:	1
náungakærleikur:	1

Lýðræði

lýðræði:	328
stöðug þjóðaratkvæða-greiðsla:	5
persónukjör:	3
upplýsingafrelsi:	3
upplýsingaflæði:	3
lýðræðislegar kosningar: ..	1
kosningaréttur:	1

Mannréttindi

jafnrétti:	456
mannréttindi:	301
frelsi:	288
jafnræði:	46
tjáningarfrelsi:	37
menntun:	35
trúfrelsi:	20
eignarréttur:	12
athafnafrelsi:	6
fríðhelgi:	5
frelsi einstaklingsins:	5
tryggð:	4
barnavernd:	4
málfrelsi:	4
atvinna:	3
fjölskyldugildi:	3
persónufrelsi:	3
réttindi barna:	3
trú:	3
fræðsla/menntun:	3
fordómaleysi:	2
takmörkun:	2
ótrúbundinn:	2
persónuvernd:	2
félagafrelsi:	1
fjölbreytileiki:	1
jafn búseturéttur:	1
skoðanafrelsi:	1
frjálsræði:	0

Náttúra Íslands, vernd og nýting

auðlind:	64
náttúra:	40
sjálfbærni:	34
umhverfi:	19
vernd:	15
auðlindavernd:	7
landvernd:	7
þjóðareign:	5
auðlindaeygn:	5
sameignarréttur:	4
virðing fyrir náttúru:	3
varðveisla auðlinda:	3
auðlind í eigu þjóðar:	3
auðlindanýting:	1

Fríður og alþjóðasamvinna

öryggi:	78
fríður:	15
hlutleysi:	10
fríðhelgi:	2
hernaðarlegt hlutleysi:	2
alheimsmeðvitund:	2

Valddreifing, ábyrgð og gagnsæi

gagnsæi:	49
skýr:	24
valddreifing:	20
einfalldleiki:	12
stöðugleiki:	8
festa:	5
sýnileikur:	4
valdmörk:	4
stjórnskipun:	4
forsetavald:	3
réttarríki:	3
efnd:	3
auðskilinn:	2
löggsæla:	2
sýnileg stjórnarskrá:	2
löghlýðni:	2
fyrirbygging:	2
regla:	2
dómsmál:	2
skipulag:	2
nýsköpun:	2
raunsæi:	2
núttímalegur:	1
skiljanlegur:	1
ráðherraábyrgð:	1

Réttlæti, velferð og jöfnuður

réttlæti:	290
traust:	94
velferð:	46
menntun:	35
jöfnuður:	31
heilbrigði:	15
samhjálp:	7
vinna:	4
velferðarkerfi:	4
lífsgæði:	4
tækifæri:	4
framfærsla:	3
ekki stéttaskipting:	3
heilsugæsla:	3
þjónusta:	3
jöfn tækifæri:	2
jafna mismunun:	2
almanahæill:	2
almannaréttur:	2
launaréttlæti:	2
almannahagsmunir:	2
lágmarkslífskjör:	2
kennsla:	1

Land og þjóð

sjálfstæði:	126
framtidarsýn:	11
framsýni:	5
þjóðin/fólkið:	4
íslenska:	3
þjóðarheill:	3
auðlegð:	2
menning:	2
stolt:	2
þjóðarhagur:	2
sáttmál:	2
þjóðfrelsi:	2
landréttindi:	1
þjóðarvitund:	1
samgöngur:	1
landsbyggðarréttur:	1
ímýnd:	1
fullveldi:	1
skilningur og von:	1
þegnaskýlda:	1

Dæmi um ábendingar

Til Alþingis

„Að Alþingi virði í hvívetna störf og útkomu vinnuframlags og tillagna Þjóðfundar 2010 og Stjórnlagabings og láti hagsmunatengsl ekki hafa áhrif á göfugt starf.“

„Hættið að pexa, farið að vinna saman.“

„Setja þarf skýran ramma um vald og hlutverk forseta Íslands.“

„Setjið hag landsmanna ofar flokkshagsmunum og vinnið saman sem ein heild.“

Til stjórnlagabings

„Þjóðfundurinn 2010 endurspeglar marktækt afstöðu þjóðarinnar til nýrrar stjórnarskrár. Takið mark á niðurstöðum fundarins.“

„Ákvæði um þjóðareign á auðlindum og vernd ósnortinnar náttúru í stjórnarskrá.“

„Standið vörð um velferð, skóla og heilbrigðiskerfi þjóðarinnar.“

„Ný stjórnarskrá verði stutt, hnitmiðuð og á læsilegu formi!“

„Ný stjórnarskrá fari í þjóðaratkvæðagreiðslu áður en Alþingi fær hana til meðferðar.“

Til fjölmiðla

„Fjölmiðlar þurfa að hafa að leiðarljósi hlutleysi óháð eignarhaldi auk þess að stunda upplýsandi blaðamennsku.“

„Vandaða umfjöllun byggja á alvöru rannsóknarfréttamennsku.“

Ábendingar þjóðfundar

Þátttakendur á Þjóðfundinum sömdu ábendingar til þeirra sem halda munu áfram vinnu við nýja stjórnarskrá, einkum stjórnlagabings og Alþingis, en einnig til annarra.

Þátttakendur völdu síðan þá ábendingu sem send var frá þeirra borði. Þær skiptust sem hér segir:

Ábendingar til Alþingis

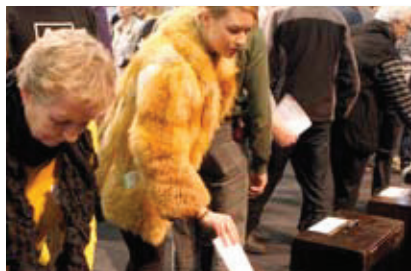
- Um vinnubrögð Alþingis (15)
- Um að virða stjórnlagabing og/eða þjóðfund (10)
- Um auðlindir (2)
- Um annað (6)

Ábendingar til stjórnlagabings

- Um að virða þjóðfund (27)
- Um auðlindir og náttúruvernd (14)
- Um mannréttindi (12)
- Um vinnubrögð og ferli (9)
- Um hagsmuni þjóðar (8)
- Um grunngildi (7)
- Um skýrleika stjórnarskrár (5)
- Um kosningamál (4)
- Um Alþingi (2)
- Annað (1)

Ábendingar til fjölmiðla

- Um að virða Þjóðfund (2)
- Um kynningu og faglega umfjöllun (3)

Mat þjóðfundarþátttakenda á fundinum

Í fundarlok svöruðu þátttakendur nokkrum spurningum um framkvæmd fundarins og væntingar til árangurs af honum.

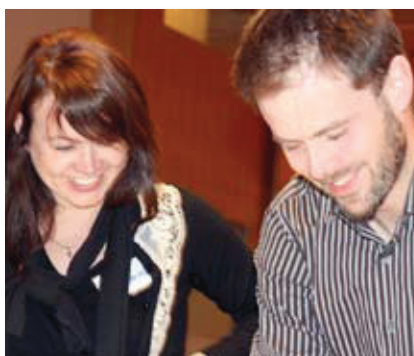
Yfir 90% þjóðfundarþátttakenda töldu að niðurstöður þjóðfundarins myndu nýtast stjórnlagabingi.

Að sama skapi voru yfir 90% þjóðfundarþátttakenda ánægðir með fundarform þjóðfundar.

Úrvinnsla

Úrvinnsla hófst þegar á fundinum, þar sem hvert borð dró fram megin áherslur sínar. Fimmtíu manna hópur vann áfram að flokkun og framsetningu gagnanna strax að fundinum loknum, og var þeirri vinnu fram haldið næsta dag. Á blaðamannafundi síðdegis þann dag voru meginviðhorf Þjóðfundarins kynnt og jafnframt gerð öllum aðgengileg á netinu. Frekari úrvinnsla, einkum í framsetningu gagnanna hefur farið fram síðan og vefsíðan uppfærð jafnóðum. Gögn frá Þjóðfundi og samantekt viðhorfa er að finna á www.thjodfundur2010.is. Frumgögn eru varðveitt á Þjóðskjalasafni Íslands.

Viðauki 1.

Boðsbréfin

Reykjavík 8. september 2010

Ágæta

Okkur er ánægja að tilkynna þér að þú hefur valist til setu á **Þjóðfundi um stjórnarskrá Íslands**. Þjóðfundurinn verður haldinn laugardaginn 6. nóvember næstkomandi. Til fundarins eru boðaðir eitt þúsund fulltrúar, valdir af handahófi úr þjóðskrá. Þú ert einn af **aðalfulltrúum** á fundinum. Þér gefst því einstakt tækifæri til þess að hafa **bein áhrif** á endurskoðun stjórnarskrár Íslands.

Sérstök nefnd, stjórnlaganefnd, mun vinna úr upplýsingum sem safnast á Þjóðfundi og afhenda stjórnlagabingi er kemur saman í febrúar 2011. Kosið verður til stjórnlagabings 27. nóvember næstkomandi.

Þjóðfundarfulltrúar fá greidda þóknun sem tekur mið af launum þingmanna á stjórnlagabingi, eða 17.500 krónur. Þá fá þátttakendur utan höfuðborgarsvæðisins greiddan kostnað vegna ferða og fría hótलगistingu (sjá fyrirkomulag á vefsíðu). Hér að neðan eru skráningarupplýsingar og á heimasíðu Þjóðfundar, www.thjodfundur2010.is, er frekari upplýsingar að finna. Í kjölfar skráningar verða þér sendar upplýsingar um skipulag fundarins og leiðbeiningar um hvernig þú getur undirbúið þig ef þú vilt.

Með stjórnlagabingi og undirbúningi þess eru farnar nýjar leiðir að mótun stjórnarskrár Íslands og þjóðinni sjálfri boðið að leggja fram eigin hugmyndir strax í upphafi. Það er því einlæg von okkar að þú sért reiðubúin að taka þátt í Þjóðfundi og leggja þitt af mörkum til að móta nýja stjórnarskrá og framtíð lýðveldisins Íslands – þjóð til þings!

Með vinsemd og virðingu,
Stjórnlaganefnd

*Aðalheiður Ámundadóttir, Ágúst Þór Árnason, Björg Thorarensen,
Elly Katrín Guðmundsdóttir, Guðrún Pétursdóttir, Njörður P. Njarðvík, Skúli Magnússon*

Þjóð til þings

Skráning: Vinsamlegast farðu inn á vefsíðu Þjóðfundar 2010: www.thjodfundur2010.is og ýttu á flipann „Þátttakendur“ síðan á „skráningarhappinn“ og sláðu svo inn kennitölu þína og loks eftirfarandi þátttökunúmer þitt: [] Skráningarformið skýrir sig svo sjálf. Þarfnist þú aðstoðar á fundinum má láta þess getið við skráningu. Ef þú átt ekki kost á að skrá þig á netinu, getur þú sent nafn, kennitölu og símanúmer ásamt þátttökunúmerinu hér að ofan á netfangið: skraning@thjodfundur2010.is. Þér gefst einnig kostur á að skrá þig í síma 580-8009 og fá gögn send í pósti. Skráningu lýkur á miðnætti 20. september n.k. og fólk fær staðfestingu á skráningu senda til sín. Með sama hætti ertu beðin um að láta vita hafir þú ekki hug á þátttöku.

Upplýsingar: Þjóðfundur um stjórnarskrá verður haldinn í Laugardalshöllinni í Reykjavík laugardaginn 6. nóvember 2010. Fundurinn hefst kl. 9:00 og lýkur kl. 18:00. Nánari upplýsingar á www.thjodfundur2010.is og í síma 580-8009.

Reykjavík 8. september 2010

Ágæti [REDACTED]

Þjóðfundur um stjórnarskrá Íslands verður haldinn laugardaginn 6. nóvember næstkomandi. Þátttakendur verða eitt þúsund talsins valdir af handahófi úr þjóðskrá. Nú þegar hafa eitt þúsund aðalfulltrúar fengið send bréf þar sem óskað er eftir þátttöku þeirra á fundinum. Auk þeirra verður hópi manna, sem valinn er með sama hætti, boðið að skrá sig sem varafulltrúar. Okkur er ánægja að tilkynna þér að þú ert einn þeirra og gefst þér hér með kostur á að skrá þig sem **varafulltrúi**. Forfallist aðalfulltrúar kann að verða haft samband við þig og óskað eftir þátttöku þinni í Þjóðfundum.

Sérstök nefnd, stjórnlaganefnd, mun vinna úr þeim upplýsingum sem safnast á Þjóðfundum og afhenda stjórnlagabætur er kemur saman í febrúar 2011. Kosið verður til þingsins 27. nóvember næstkomandi.

Þjóðfundarfulltrúar fá greidda þóknun sem tekur mið af launum þingmanna á stjórnlagabætur, eða 17.500 krónur. Þá fá þátttakendur utan höfuðborgarsvæðis greiddan kostnað vegna ferða og fría hótulgistingu (sjá fyrirkomulag á vefsíðu). Hér að neðan eru skráningarupplýsingar.

Með stjórnlagabætur og undirbúningi þess eru farnar nýjar leiðir að mótun stjórnarskrár Íslands og þjóðinni sjálfri boðið að leggja fram eigin hugmyndir strax í upphafi. Það er því einlæg von okkar [REDACTED] að þú sért reiðubúinn að mæta á þjóðfundinn, ef á þarf að halda, og leggja þitt af mörkum til mótun nýrrar stjórnarskrár og framtíð lýðveldisins Íslands – þjóð til þings!

Með vinsemd og virðingu,
Stjórnlaganefnd

*Aðalheiður Ámundadóttir, Ágúst Þór Árnason, Björg Thorarensen,
Ellý Katrín Guðmundsdóttir, Guðrún Pétursdóttir, Njörður P. Njarðvík, Skúli Magnússon*

Skráning: Vinsamlegast farðu inn á vefsíðu Þjóðfundar 2010: www.thjodfundur2010.is og ýttu á flipann „Þátttakendur“ síðan á „skráningarhnaappinn“ og sláðu svo inn kennitölu þína og loks eftirfarandi þátttökunúmer þitt: [REDACTED]. Skráningarformið skýrir sig svo sjálf. Þarfnist þú aðstoðar á fundinum má láta þess getið við skráningu. Ef þú átt ekki kost á að skrá þig á netinu, getur þú sent nafn, kennitölu og símanúmer ásamt þátttökunúmerinu hér að ofan á netfangið: skraning@thjodfundur2010.is. Þér gefst einnig kostur á að skrá þig í síma 580-8009 og fá gögn send í pósti. Skráningu lýkur á miðnætti 20. september n.k. og fólk fær staðfestingu á skráningu senda til sín. Með sama hætti ertu beðnum að láta vita hafir þú ekki hug á þátttöku.

Upplýsingar: Þjóðfundur um stjórnarskrá verður haldinn í Laugardalshöllinni í Reykjavík laugardaginn 6. nóvember 2010. Fulltrúar eru beðnir um að mæta kl. 8:30 og hefst fundurinn kl. 9:00 og lýkur kl. 18:00. Nánari upplýsingar á www.thjodfundur2010.is og í síma 580 8009.

Viðauki 2.

Inntak stjórnarskrár í hugkorti, rakið frá sverum til æ finni greina

I. Siðgæði

- I.1 Hagsmunatengsl alþingismanna og stjórnmalaflokka*
- I.1.1* Kjörnir fulltrúar og æðri embættismenn mega ekki þiggja gjafir eða hlunnindi, laun annars staðar frá
- I.1.2* Forseti sýni gott siðgæði, ekki taka við gjöfum frá stórfyrirtækjum eða mæta í einkaveislur stórfyrirtækja
- I.1.3* Ákvæði um tengsl ráðamanna við hagsmunaaðila, tryggja hlutleysi
- I.1.4* Þingmenn sitji ekki í stjórnnum einkafyrirtækja
- I.1.5* Fjárstyrkir til stjórnmalastarfsemi mega eingöngu vera veittir af einstaklingum ekki félagasamtökum né stéttarfélögum
- I.1.6* Styrkir til stjórnmalaflokka verði opinberir
- I.1.7* Útrýma áhrifum frímúrara á þjóðfélagið
- I.1.8* Allir í framboði í opinber embætti þurfi að skýra frá öllum eignum og hagsmunatengslum
- I.1.9* Gegnsæi stjórnmalaflokka
- I.2 Grunnildir*
- I.2.1* Stjórnarskráin byggi á ákveðnum (samþykktum) siðferðisgildum
- I.2.2* Þakklæti fyrir það sem við höfum
- I.2.3* Heiðarleiki í fyrirrúmi
- I.2.4* Við eigum að sýna umburðarlyndi
- I.2.5* Heiðarleiki og gegnsæi sé virt
- I.2.6* Gildin eiga að koma í upphafi stjórnarskrár
- I.2.7* Halda í kristin gildi
- I.2.8* Vil að þjóðin beiti sér í því að vinna sem ein heild
- I.2.9* Innleiða húanísk gildi í stjórnarskrá
- I.2.10* Þingheimur á að vera jákvæður
- I.3 Lög og reglugerðir, eftirlit og viðurlög*
- I.3.1* Aðför að spillingu
- Spilling verði viðurkenndur glæpur
 - Þegar bankamenn eða þingmenn eru með háar skuldir að það sé ekki hægt að stroka út skuld
 - Umgangast ekki sjóði almennings eins og sína eigin
- I.3.2* Hamla einokun stórfyrirtækja
- I.3.3* Virkt eftirlit
- Eftirlit fyrirtækja
 - Sjálfstæðar mats- og eftirlitsstofnanir
 - Herða eftirlit með endurskoðendum
 - Hert eftirlit með opinberri stjórnsýslu
- I.3.4* Að lögð verði meiri áhersla á samræmi dóma og framkvæmdahlíð refsinga
- Samræma refsingar
 - Strangari dóma við ofbeldisglæpum
 - Afplánun refsingar skal hefjast strax að loknum dómi
 - Skýra þarf betur samfélagsþjónustu þegar hún er notuð í refsiskýlðu

- Þegnskylduvinna/refsing valkostur í stað fangavistar
- Alvarleg afbrot fyrir ekki
- Að refsiramma í lögum verði framfylgt og viðeigandi stofnanir fyrir hendi
- Endurskoða fyrningarlög
- Íslenskir ríkisborgar séu ekki framseldir til annarra landa
- Skýr refsiramma fyrir afbrot og ábyrgð skilgreind

I.4 Efla siðgæðisvitund þjóðarinnar

- I.4.1* Siðareglur Íslendinga sem sameiningartákn
- I.4.2* Almenn nám miðist við að efla lýðræðisvitund, virðingu við aðra og siðgæði
- I.4.3* Halda vörð um siðmenntun þjóðarinnar

I.5 Skyldur almennings

- I.5.1* Borgaralegar skyldur
- I.5.2* Allir bera ábyrgð á náunganum, þjóð og landi
- I.5.3* Frelsi til athafna fylgir ábyrgð
- I.5.4* Virða náungann óháð litarhætti og trúarbrögðum
- I.5.5* Kveðið verði á um skyldur einstaklinga í samfélaginu
- I.5.6* Tjáningarfrelsi án þess að ógna öryggi annarra
- I.5.7* Að vinna ekki öðrum mein

I.6 Siðfræði einkageirans

- I.6.1* Aukin samfélagsábyrgð fyrirtækja
- I.6.2* Tryggja virka samkeppni
- I.6.3* Kennitölum verði ekki úthlutað eins og ekkert sé
- I.6.4* Siðfræði fyrirtækja (siðareglur)
- I.6.5* Stjórnendur fyrirtækja beri meiri ábyrgð
- I.6.6* Að aðskilja fjárfestingar fyrirtækja og banka
- I.6.7* Bannað að ráðstafa lífeyri landsmanna í áhættu
- I.6.8* Ný gjaldþrotalög
- I.6.9* Hver sá sem stjórnar og er formaður beri fulla ábyrgð á því sem er gert

I.7 Siðareglur opinberra starfsmanna

- I.7.1* Heiðarleiki og réttssýni Alþingis
- I.7.2* Nefnd kosin af fólkinu sem passi upp á siðferði alþingismanna
- I.7.3* Búa til siðareglur/lög fyrir Alþingi sem alþingismönnum ber að vinna eftir
- I.7.4* Skattþeningur skal ekki fara í að reka stjórn mála flokka
- I.7.5* Valdbeiting bönnuð, menn megi ekki nýta sér vald sitt til hagnaðar eða til að brjóta á öðrum
- I.7.6* Lögð áhersla á heiðarleika kjörinna fulltrúa og embættismanna
- I.7.7* Prestar sem hafa hlotið dóm í mannlegum samskiptum víki úr starfi

I.8 Fjölmíðlar/fjórða valdið

- I.8.1* Fjölmíðlavaldið sýni ábyrgð gagnvart þegnumum
- I.8.2* Fjölmíðlar verði í dreifðu eignarhaldi
- I.8.3* Ákvæði um hlutverk, hlutleysi og ábyrgð fjölmíðla
- I.8.4* Fjölmíðlar óháðir pólitískum skoðunum í umfjöllun
- I.8.5* Skilgreina fjórða valdið
- I.8.6* Tryggja frjálsa fjölmíðlun

Stjórnlaganefnd

- I.8.7 Réttlát umræða og sanngirni í umfjöllun fjölmiðla
- I.9 *Virðing*
- I.9.1 Virðing við land þjóð, fjölskyldur og börn
- I.9.2 Virðing gagnvart mannaúði og margbreytileikanum
- I.9.3 Mannvirðing og tillitsemi óháð stétt og stöðu
- I.9.4 Virðing fyrir eignum þjóðar og einstaklinga
- I.9.5 Á Alþingi ríki gagnkvæm virðing
- I.9.6 Ríkisstjórn stuðli að uppbyggjandi mannsanda
- I.9.7 Tryggja rétt manna og dýra til góðs aðbúnaðar
- I.9.8 Fordómalaust Ísland
- I.10 *Trúmál*
- I.10.1 Nýta kirkju í samfélagsþjónustu
- I.10.2 Lög og reglur nái yfir trúarbrögð og iðkun þeirra
- I.10.3 Gagnsæi í rekstri og starfi trúfélaga
- I.10.4 Að trúboð sé bannað í opinberum stofnunum svo sem leikskólum og öðrum skólum
- I.10.5 Að tryggt sé að öll trúfélög séu aðskilin frá ríkinu
- I.10.6 Halda í það að hin evangelíska kirkja skal vera þjóðkirkja á Íslandi

II. Mannréttindi

- II.1 *Tryggja lýðræðisleg réttindi fólks (óháð skoðunum, efnahag, kyni, uppruna, kynhneigð, lítarhætti og trúarbrögðum)*
- II.1.1 Ákvæði um fjölbreytileika einstaklingsins, allir eru jafn mikilvægir
- Að öllum sé sýnd virðing óháð trú/lit/kyni
 - Bæta lífsgæði minnihlutahópa
- II.1.2 Skýr skilgreining og áhersla á mannréttindi í stjórnarskrá
- Kafli um manninn, réttindi og skyldur hans eiga að vera fremst.
 - Kafli um þing og forseta eiga að vera aftast í stjórnarskrá
 - Skilgreining mannréttinda og jafnréttis
 - Allir jafnir fyrir lögum og njóti mannréttinda
 - Fyrirtæki njóti ekki mannréttinda
 - Ítarlegri umfjöllun um grundvallarmannréttindi
 - Mannréttindi tryggð
 - Mannréttindi séu ofar auðgildi
- II.1.3 Mikilvægt að hnykkt sé á tilteknum grundvallaratriðum sem varða mannréttindi
- Réttur til vatns verði tryggður sem mannréttindi
 - Umhverfismál eru mannréttindi komandi kynslóða
 - Skilgreina rétt komandi kynslóða
 - Ákvæði sem banna mansal
 - Engan má beita pyntingum né annarri ómannúðlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu
 - Réttaröryggi íbúa tryggt, hleranir o.þ.h. ómögulegar nema með dómsúrskurði
 - Kjör eldri borgara er ekki hægt að skerða með lögum
 - Einstaklingar njóti vafans í baráttu við ríki eða stórfyrirtæki
 - Tryggð verði réttindi barna
 - Að táknmál sé viðurkennt sem íslenskt tungumál
 - Réttindi fatlaðra og annarra minnihlutahópa verði tryggð
 - Taka skal einelti í grunnskólum alvarlega
- II.1.4 Að Íslendingar séu öflugir þátttakendur í alþjóðlegri samvinnu um mannréttindamál
- Mannréttindi eru einn af hornsteinum lýðveldisins og íslenska ríkinu ber að taka þátt í alþjóðlegri samvinnu um mannréttindi og fylgja alþjóðlegum skuldbindingum þar að lútandi
 - Fullgilda mannréttinasáttmála SP
- II.1.5 Skýr ákvæði um réttindi, ábyrgð og skyldur innflytjenda sem um leið endurspeglar mannréttindi og mannúð við meðferð málefna þeirra
- Einfaldar og strangar reglur um innflytjendur
 - Afbrotamenn með erlendan ríkisborgarrétt afpláni dóma í sínu heimalandi
 - Erlendum ríkisborgara sem býr á Íslandi í tvö ár og er maki íslensks ríkisborgara sé ekki vísað úr landi við hjónaskilnað
 - Innflytjendur þurfa að leggja fram sakavottorð

- Gerist erlendur borgari brotlegur gegn lögum er hægt að vísa honum úr landi
- Opið fjölmenningsarsamfélag
- Ákveðnar reglur gilda um ríkisborgararétt sem gildi fyrir alla
- Innflytjendur þurfa að standast ákveðnar kröfur til þess að fá ríkisborgararétt, t.d. að læra íslensku, skila inn sakavottorði og taka þátt í þjóðfélaginu
- Skylda að bjóða upp á íslenskunámskeið og jafnvel að tryggja að þau séu sótt

II.2 *Að stjórnkerfið virði einstaklinginn og frelsi hans*

- II.2.1 Frelsi tryggt, skoðana, tjáningar, trú, félaga, atvinnu
- II.2.2 Allir skuli njóta friðhelgi einkalífs og fjölskyldu
- II.2.3 Skilgreina hugtök, frelsi, mannréttindi, o.fl.
- II.2.4 Skilgreining á frelsi einstaklingsins
- II.2.5 Tryggja frelsi þegna til athafna á ábyrgan hátt
- II.2.6 Að geta tjáð skoðanir sínar án ótta
- II.2.7 Virðing gagnvart mannréttindum/lögum

II.3 *Að trúfélögum verði ekki mismunað og sátt verði náð um samband ríkis og þjóðkirkju*

- II.3.1 Samspil ríkis og þjóðkirkju
 - Að kirkjan heyri áfram undir ríkið
 - Aðskilnaður ríkis og kirkju
 - Niðurskurður hjá þjóðkirkju
 - Að standa vörð um kristna trú í skóla og samfélagi, ríkiskirkja
 - Ekkert trúboð í skólum heldur aukin trúarbragðafræðsla
- II.3.2 Að tryggt verði að trúfélögum verði ekki mismunað
 - Að börn skuli ekki vera skráð í trúfélag móður við fæðingu
 - Jafnræði milli trúfélaga
 - Trúfélög fái ekki opinbera styrki
- II.3.3 Kirkjur verði heimspekisetur

II.4 *Að hælisleitendur og aðrir þeir er til landsins leita hljóti mannúðlega meðferð*

- II.4.1 Engum verði vísað úr landi nema samkvæmt íslenskum lögum
- II.4.2 Hælisleitendur sem bíða eftir úrskurði njóti fullra atvinnuréttinda og réttinda til náms
- II.4.3 Athuga þarf stöðu hælisleitenda og finna úrræði við hæfi
- II.4.4 Mannúðleg meðferð á málum innflytjenda og flóttamanna

II.5 *Málskotsréttur einstaklinga og hópa vegna opinberra framkvæmda*

III. **Valldreifing, ábyrgð og gagnsæi**

III.1 *Þrískipting ríkisvaldsins sé skilvirk þ.e. sjálfstæði hvers sé tryggt*

- III.1.1 Þrískipting valdsins - að framkvæmdarvaldið eigi ekki sæti á Alþingi
- III.1.2 63 þingmenn séu frjálsir fyrir ríkisstjórninni
- III.1.3 Aðgreining framkvæmda- og löggjafarvaldsins
- III.1.4 Styrkja þingræðið

III.2 *Að lögð verði áhersla á skilvirka og öflugra stjórnsýslu sem starfar sem ein heild*

III.2.1 *Endurskoða embættismannakerfið þannig að ráðningar verði undir eðlilegum formerkjum og byggðar á ótvíræðri hæfni og nauðsynlegri þekkingu og réttindi séu sambærileg við það sem gerist á vinnumarkaði*

- Ráðuneytisstjórar og helstu embættismenn skammtímaráðnir - sex ár
- Gegnsæjar mannráðningar af hálfu hins opinbera
- Ráðning embættismanna skuli einskorðast við þekkingu þeirra, getu og hæfni, ekki pólitíska stöðu
- Skipun í embætti verði ekki á valdi ráðherra
- Að ráðherra ráði ráðuneytisstjóra hverju sinni
- Fyrirbyggja pólitískar ráðningar og einkaklúbbavæðingu
- Opinberir starfsmenn sem brjóta lög eða sýna

- vanrækslu í starfi eiga ekki að fá að gegna slíkum störfum aftur
 - Sérrettindahópar séu ekki varðir í stjórnarskrá, sbr. dómarar lífsráðnir - fella niður lífsráðningu
- III.2.2 Byggt verði á skýrum ákvæðum um gagnkvæmar skyldur ríkisins og þegnanna
- Reglur um ríkisábyrgð fyrir einkafyrirtæki
 - Skyldur þegnanna
 - Fyrirmæli um þegnskyldu
 - Umboðsmann fyrir almannafé
- III.2.3 Skilgreina rétt ríkis á ráðstöfun ríkiseigna. Ríkið á ekki að vera rekið sem einkahlutafélag
- III.2.4 Lækka óþarfa kostnað hjá ríkinu eins og t.d. hætta með bíla og bílstjóra ráðherra
- III.2.5 Að agi og virðing sé ráðandi í stjórnsýslunni
- III.2.6 Að ríkið standi ekki í fyrirtækjarekstri
- III.3 Meira gagnsæi í stjórnkerfinu og atvinnulífinu*
- III.3.1 Tryggja sjálfstæði eftirlitsstofnana - fjármálaeftirlit, þjóðhagsstofnun o.fl.
- III.3.2 Eftirlit með þeim sem hafa valdið
- III.3.3 Forsætisráðherra upplýsi þjóðina reglulega um stöðu mála á þjóðarþúinu - t.d. einu sinni í mánuði undir forskriftinni opið, gagnsætt og óspillt þjóðfélag
- III.3.4 Gagnsæi ákvarðana þings, ráðuneyta, sveitarstjórna og annarra opinberra ráðamanna
- III.3.5 Hægt sé að rekja hvers konar niðurstöður og hver tók hvaða ákvarðanir
- III.3.6 Ráðherrar skipi ekki í stöður
- III.3.7 Að valið sé í öll embætti m.t.t. reynslu, og menntun við hæfi, ekki klíkuskap
- III.4 Sjálfstætt og skilvirkt dómkerfi þar sem skipun æðstu embættismanna er hafin yfir allan vafa og pólitíska spillingu*
- III.4.1 Að vanda sérstaklega við skipun dómara
- Skipun Hæstaréttar ekki hjá ráðherra heldur 2/3 þings
 - Valnefnd metur hæfi dómara. Forseti tilnefnir dómara og 2/3 hluta Alþingis þarf til þess að staðfesta skipun dómara
 - Ráðherrar velji ekki dómara
 - Hæstaréttardómarar séu kjörnir af almenningi
 - Forseti skipi dómara Hæstaréttar eftir tillögu Hæstaréttar sjálfs
 - Val á dómurum skal vera gegnsætt eftir fyrirfram skilgreindu ferli
 - Dómarar ekki pólitískt ráðnir
 - Skipun dómsvalds fái breiðari stuðning á bak við val á Hæstaréttardómurum
 - Hæstiréttur sé kosinn af þjóðinni
- III.4.2 Að réttarkerfið verði gert skilvirkara með fjölgun dómstiga
- Hraðvirkara dómkerfi með einfaldari lögum
 - Stofnað verði til sáttardómstóls
 - Þrískipt dómsvald - héraðsdómur, millistig, Hæstiréttur
 - Komið verði á fót millidómstól á milli héraðsdóms og Hæstaréttar. Hæstiréttur sinni fordæmisgefandi málum
- III.4.3 Að fyrir hendi séu skýr ákvæði um meðferð mála er varða ábyrgð ráðherra og þingmanna
- Landsdómur falli út, en almennir dómstólar komi í staðinn
 - Stjórnlagadómstóll fari með vald yfir Alþingi, ráðherrum og dómurum
 - Landsdómur sé ekki pólitískt kosinn

- III.4.4 Dómskerfið sé hafið yfir hagsmunaaðila þ.e. tryggja sjálfstæði dómstóla
- III.4.5 Fjölskipaður stjórnlagadómstóll stofnaður
- Stjórnlagadómstóll fjalli um brot á ráðherraábyrgð - hafi vald til að víkja ráðherrum frá (og þingmönnum)
 - Stjórnarskrárdómstóll sem tryggi að stjórnarskráin sé virt
- III.4.6 Réttarfar - dómsstig, aðgreining rannsóknar- og dómsvalds
- III.5 Ráðherraábyrgð verði tryggð í verki ekki bara í orði*
- III.5.1 Ráðherraábyrgð fyrnist fyrst eftir átta til tíu ár
- III.5.2 Mál ráðherra fyrnast ekki fyrir en eftir 15 ár
- III.5.3 Kjörnir fulltrúar (ráðherrar/alþingismenn) viti og beri ábyrgð á störfum sínum (afglöpum í starfi t.d.)
- III.5.4 Ráðherraábyrgð meðhöndluð sem önnur ákærumál hjá saksóknara
- III.6 Stjórnvöld séu gerð ábyrgari og þingmenn starfi bara á einum vettvangi, það er heildarinnar*
- III.6.1 Einstaklingsábyrgð þingmanna og ráðamanna
- Ef alþingismenn brjóta á stjórnarskránni verði þeim refsað
 - Alþingismenn hlíti sömu lögum og reglum og aðrir - njóti ekki þinghelgi
 - Brot alþingismanna fyrnist ekki
 - Stjórnmalamenn bera ábyrgð á gjörðum sínum
 - Að ef þingmaður hefur brotið af sér missi hann ævilanga möguleika á að fara á þing aftur
 - Ekki verði hægt að náða þingmenn sem brjóta af sér.
 - Ráðherrar og þingmenn séu ábyrgir fyrir gerðum sínum /sæti ábyrgð
 - Refsiábyrgð embættismanna, ef málefni sem þeir ná í gegn brjóta á stjórnarskrá
- III.6.2 Alþingismenn gegnsær hvað varðar tengsl við málefni þ.e. heiðarleiki
- Kjörnir aðilar geri grein fyrir hagsmunatengslum
 - Þingmenn skili inn skýrslu um sín störf x sinnum á ári sem almenningur hefur aðgang að
 - Þingmenn ákveði ekki eigin launakjör
 - Að þingmenn komi úr öllum stéttum samfélagsins
 - Þingmönnum ber að vinna að þjóðarhagsmunum (þvert á flokka)
 - Alþingismenn skulu ætíð hafa hagsmuni þjóðar í huga
 - Kjörnir aðilar séu bundnir af því sem þeir segjast standa fyrir í kosningum
- III.7 Skýr skil ríkisvalds og sveitarfélaga og ákvæði um ábyrgð og skyldur í stjórnun sveitarfélaganna*
- III.7.1 Bætt skilgreining á valdsviði kjörinna fulltrúa
- III.7.2 Sveitarstjórnarstig: Formfesta, samskipti, fjárhagsleg tengsl tveggja stjórnarsýslustiga
- III.7.3 Réttur sveitarfélaga til að ráða sínum málum má ekki stangast á við þjóðarhagsmuni
- III.7.4 Grundvöllur sveitarfélaganna sé tryggður og sjálfsákvörðunarréttur þeirra og verkefni
- III.8 Setja sterkan grunn undir starfsemi fjármálakerfisins á Íslandi*
- III.8.1 Allir bankar eiga að vera ríkiseign

- III.8.2 Fækka lífeyrissjóðum
- III.8.3 Hlutverk seðlabanka komi fram í stjórnarskrá
- III.8.4 Skýrar fjármálareglur fyrir banka og fjármögnunarfyrirtæki
- III.8.5 Hertara fjármálaeftirlit
- III.8.6 Eftirlit með fjármálastofnunum sé í höndum óháðra erlendra aðila
- III.8.7 Lántaka ríkisins bönnuð

IV. Friður og alþjóðasamvinna

IV.1 Ísland er sjálfstætt land

- IV.1.1 Sjálfstæðið er mikilvægast í samskiptum við aðrar þjóðir
 - Tryggja efnahagslegt sjálfstæði landsins
 - Tryggja fullveldi Íslands í gegnum alþjóðasamstarf
 - Kveða á um rétt Íslendinga gagnvart auðlindum landsins í alþjóðasamningum
 - Alþjóðasamvinna en passa upp á sjálfstæði landsins
- IV.1.2 Þjóðin höfð með í ráðum í sambandi við utanríkismál
 - Framsal á fullveldi í þjóðaratkvæðagreiðslu
 - Valdaafsal bannað
 - Ísland fái lokaorðið í öllum sínum málum
 - Að ekki sé hægt að framselja sjálfstæði Íslendinga
- IV.1.3 Öryggi landsins sé tryggt
 - Skilgreind hver sé varnarstefna Íslands
 - Öll umferð með kjarnorkuvopn í íslenskri land- og lofthelgi er bönnuð
 - Vernd gegn ógnunum

IV.2 Alheimsvitund - allir geri sér grein fyrir þætti Íslands í hinu stóra samfélagi jörð

- IV.2.1 Stöndum vörð um mannréttindi á heimsvísu
 - Umburðarlyndi gagnvart öðrum þjóðum
 - Styðji við mannréttindi og tjáningarfrelsi í öðrum löndum
 - Vinni gegn ólöglegri landtöku, kúgun og aðskilnaðarstefnu
- IV.2.2 Taki þátt í alþjóðasamstarfi til að tryggja hagsæld og frið á milli landa og þjóða
 - Ísland verði aðili að öllum helstu sáttmálum SP
 - Alþjóðasáttmálar sem eru undirritaðir verði virtir
 - Heiðarleiki í samskiptum við aðrar þjóðir
 - Ísland taki þátt í að móta reglur á alþjóðasviði og alþjóðareglur um mannréttindi og viðskipti og taki með því ábyrgð
 - Taka frumkvæði í fiskveiðistjórnun og jarðfræðirannsóknunum
 - Ísland ásælist ekki náttúruauðlindir annarra þjóða
- IV.2.3 Ísland láti að sér kveða á alþjóðavettvangi
 - Ákvæði sem stuðla að trausti Íslands meðal þjóða
 - Virðing við aðrar þjóðir
 - Ísland láti gott af sér leiða meðal þjóðanna

IV.3 Ísland taki virkan þátt í alþjóðasamvinnu og hafi samstarf og samvinnu við önnur hagkerfi

- IV.3.1 Tryggja að stjórnarskrá takmarki ekki þátttöku í alþjóðasamstarfi
 - Stuðla að góðu samstarfi við alþjóðasamfélagið
 - Alþjóðasamvinna um menntun
 - Nýta reynslu annarra þjóða í ýmsum málum
 - Innganga í hverskonar alþjóðleg samtök háð þjóðaratkvæðagreiðslu
- IV.3.2 ESB
 - Stjórnarskráin geri kleift að Ísland geti gengið í ESB
 - ESB á ekki að setja okkur lög heldur við sjálf
 - Göngum ekki í ESB
 - Skýra fyrir almenningi um hvað það snýst að vera aðili að ESB áður en kosið er
 - Sjálfstæði tryggt jafnvel innan ESB
- IV.3.3 Ísland taki virkan þátt í alþjóðaviðskiptum
 - Stíga varlega til jarðar í alþjóðaviðskiptum, ekki fara fram úr okkur
 - Útflutningur á sérhæfðri þekkingu
 - Sameiginlegt regluverk í viðskiptum
 - Bankar í eigu útlendinga
 - Útlendingar og auðmenn hafi takmarkaðan rétt til kaupa á landi hérlendis
- IV.3.4 Að utanríkisþjónustu sé sniðinn stakkur eftir vexti

- Fækka og sameina sendiráð
- Ræðismenn í stað sendiráða

IV.4 *Stjórnarskráin fjalli um og taki afstöðu til friðar, hernaðarbandalaga og þátttöku í stríði*

- IV.4.1 Ísland tekur ekki þátt í stríði gegn öðrum þjóðum
- IV.4.2 Ísland er hlutlaust friðarríki
- IV.4.3 Ísland sé herlaust og hernaðarlega hlutlaust
- IV.4.4 Ísland sé í fararbroddi við að stuðla að friði í heiminum
- IV.4.5 Ísland styður ekki stríðsrekstur annarra þjóða
- IV.4.6 Ráðherra geti ekki einhliða tekið ákvarðanir um stríð
- IV.4.7 Stuðningur við stríð er háður þjóðaratkvæðagreiðslu

IV.5 *Auka norrænt samstarf*

- IV.5.1 Aukið samstarf við Norðurlönd
- IV.5.2 Aukin samvinna N-Atlandshafsþjóða - Íslands, Grænlands, Færeyja, Noregs
- IV.5.3 Gera norrænu löndin að einu ríki
- IV.5.4 Utanríkisþjónustan rekin í samvinnu við Norðurlöndin

IV.6 *Íslenska þjóðin styður friðar- og hjálparstarf í heiminum*

- IV.6.1 Áhugamannafélögum falin skipulagning hjálparstarfs í þróunarríkjum
- IV.6.2 Þjóða þróunarríkjum þekkingu í orkumálum
- IV.6.3 Auka þróunaraðstoð til þriðja heims landa
- IV.6.4 Raunaðstoð við grasrót þróunarríkja
- IV.6.5 Hagsmunir Íslendinga eru í forgangi í neyð, en þó í hófi
- IV.6.6 Aukið samstarf björgunarsveita á alþjóðavettvangi
- IV.6.7 Vera fyrst á stað til aðstoðar á hamfarasvæðum
- IV.6.8 0,1 % af þjóðarhag verði veitt til þróunaraðstoðar
- IV.6.9 Sjúkdómavarnir verði tryggðar í alþjóðasamningum

IV.7 *Leitað eftir samstarfi við aðrar þjóðir í umhverfismálum og náttúruvernd með sjálfbærni í huga*

- IV.7.1 Alþjóðasamvinna í umhverfismálum
- IV.7.2 Taka virkan þátt í alþjóðastarfi um náttúruvernd
- IV.7.3 Athuga strax stefnu Íslands vegna Norðurheimskautssvæðisins
- IV.7.4 Alþjóðasamvinna um auðlindanýtingu
- IV.7.5 Vinnum að sjálfbærni í alþjóðasamstarfi

V. **Land og þjóð**

V.1 *Nauðsynlegt að skilja og skilgreina hvað fullvalda þjóð sé*

- V.1.1 Ísland sé sjálfstætt ríki, stjórnað af Íslendingum
- V.1.2 Tryggja hagsmuni þjóðarinnar
- V.1.3 Kjörnir fulltrúar vinni með hagsmuni þjóðarinnar að leiðarljósi
- V.1.4 Ísland er lýðveldi
- V.1.5 Samvinna yfirvalda og almennings
- V.1.6 Efla samstöðu í þjóðarsálinni
- V.1.7 Að Ísland sé lýðveldi

V.2 *Skýr, aðgengileg og einföld stjórnarskrá sem ekki er auðvelt að breyta*

- V.2.1 Að stjórnarskráin verði framsækin og metnaðarfull
 - Stjórnarskráin ávarpi fólkið (svipað og stjórnarskrá Dýskalands) þar sem talað sé um manninn, en ekki landið
 - Að grunnildi þjóðarinnar séu tryggð umfram utanað-komandi gildi við gerð laga og reglugerða
 - Trú á kraft og feegurð lífsins, samfélagsins og einstaklingsins
 - Stjórnarskrá á að tryggja vel sjálfsákvörðunarrétt þjóðarinnar
 - Þjóðfélagsleg hugsjón - inspiration (ekki þjóðernishygga)
 - Skilgreina almannahagsmuni
 - Setja manngildi ofar verðgildi
 - Stjórnarskráin sé þannig virkjuð að almannahagsmundir og auðlindir

- hafi forgang
 - Fyrsta grein, ákveðin grunnildi sem við viljum að þjóðin starfi eftir
- V.2.2 Stjórnarskrá tryggi að lög séu skýr og einföld og farið sé eftir þeim
- Setja lagaeftirlitsmann sem ber saman öll lög við stjórnarskrá þannig að lög samræmist stjórnarskrá
 - Stjórnarskráin tryggi öryggi þjóðfélagsins
 - Stjórnarskráin fjalli um réttindi og skyldur þjóðarinnar
 - Stjórnarskráin á að fjalla um stjórnskipulag
 - Fylgja eftir stjórnarskránni
- V.2.3 Að stjórnarskráin sé skýr og aðgengileg - sé nýtt, kynnt og notuð
- Stjórnarskrá: 1. kafli stuttur og skýr, 2. kafli nánari skýringar
 - Tryggja upplýsingu um stjórnarskrána
 - Að stjórnarskráin sé skilmerkileg og auðskilin
 - Að stjórnarskráin sé vel sýnileg almenningi, kynnt og send á heimili landsins
 - Stjórnarskráin sé kynnt í grunnskóla
 - Stjórnarskrá á mannamáli, skýrar meiningar
 - Stjórnarskráin þarf að vera skýr og skiljanleg
 - Stjórnarskráin sé kennd/kynnt fyrir elstu nemendum grunnskóla
- V.2.4 Skýr ákvæði um hvernig breyta má stjórnarskránni
- Ekki séu í stjórnarskrá ákvæði sem Alþingi er heimilt að breyta
 - Ákvæði um endurskoðun stjórnarskrár með jöfnu millibili
 - Stjórnarskrárbreytingar eiga að lúta ströngu ferli
 - Stjórnarskrá verði ekki breytt nema með aðkomu stjórnarskrárgjafans
- V.3 *Framtíðarsýn og stefnumörkun um að skila því sem okkur er gefið til framtíðar*
- V.3.1 Ímynd Íslands sé vernduð innanlands sem utan
- V.3.2 Að tryggt sé að til sé langtímastefna í sem flestum málaflokkum sem fylgt sé eftir
- V.3.3 Hugsa til framtíðar
- V.3.4 Íslandsstofa verði starfrækt og haldi utan um ímyndarmál Íslands
- V.3.5 Að allar breytingar varðandi auðlindir þjóðarinnar falli undir þjóðar- atkvæðagreiðslu
- V.3.6 Áhersla á nýsköpun og nýtingu á hugviti
- V.4 *Standa vörð um sameiginleg þjóðareinkenni Íslendinga*
- V.4.1 Íslenska er þjóðartungan
- V.4.2 Standa vörð um íslenska tungu í ræðu og riti og sérstaklega í skólum
- V.4.3 Verndun og efling íslenskrar tungu
- V.4.4 Íslenska fánann skal nota sem oftast og ekki takmarka óhóflega
- V.4.5 Virða skjaldarmerki, fána og þjóðsöng Íslands og vernda íslenska tungu
- V.4.6 *Ísland er land þitt* verði þjóðsöngur
- V.4.7 Nýjan þjóðsöng
- V.5 *Íslensk náttúra, auðlindir og menningararfur sé virt í stjórnarskránni*
- V.5.1 Halda í menningararfinn og sögu þjóðarinnar
- V.5.2 Halda í við þróun heimsins þrátt fyrir að haldið sé í menningu, svo Ísland dragist ekki aftur úr
- V.5.3 Menning og listir skulu í hávegum hafðar og sú starfsemi styrkt og varin í stjórnarskrá

- V.6 *Eignarréttur er friðhelgur*
- V.6.1 Virða skal eignarrétt einstaklingsins
- V.6.1 Að tryggja eignarréttinn
- V.6.1 Vel skilgreindur eignarréttur
- V.6.1 Eignarréttarákvæði tryggi jafnan rétt lántakanda og lánveitenda vegna lögheimilis.
- V.7 *Sátt náð um sameiginlega hagsmuni í byggðamálum*
- V.7.1 Sameina höfuðborgarsvæðið
- V.7.2 Einhverskonar byggðastefna, landsbyggðin er snilld
- V.7.3 Tryggja að íslenskur landbúnaður haldi áfram
- V.7.4 Standa vörð um atvinnulíf í öllum landshlutum
- V.7.5 Ekki leita til útlanda með sérfræðisþjónustu þegar Íslendingar eru færir um að veita hana
- V.7.6 Lægri skatt á landsbyggðinni en á höfuðborgarsvæðinu
- V.7.7 Bættar reglur í samgöngumálum
- V.7.8 Tryggja sveitum landsins búsetuskilyrði
- V.7.9 Frelsi til búsetu
- V.8 *Öryggi borgaranna verði tryggt*
- V.8.1 Grunnþjónusta samfélagsins tryggð, t.d. heilbrigðis-, samgöngu- og menntakerfi
- V.8.2 Öryggishagsmunir t.d. í samgöngum njóti forgangs
- V.8.3 Tryggja jafna heilbrigðisþjónustu í öllum landshlutum
- V.8.4 Mataröryggi; að þjóðin og landið geti fætt þjóðina
- V.8.5 Trygg löggæsla
- VI. Réttlæti, velferð og jöfnuður**
- VI.1 *Allir jafn rétt háir fyrir lögum*
- VI.1.1 Jafnrétti á öllum sviðum s.s. kynja, búsetu, kynhneigð, litarháttar o.s.frv.
- VI.1.2 Að tryggja öllum jafnan rétt að þeim gæðum sem landið hefur að bjóða
- VI.1.3 Konur og karlar skulu njóta jafns réttar í hvívetna
- VI.1.4 Tryggja jafnan rétt foreldra við forsjá barna. Tryggja rétt barna til umgengni við foreldra
- VI.1.5 Jafnrétti til fæðingarorlofs á milli karls og konu
- VI.1.6 Sömu lög fyrir alla
- VI.1.7 Tryggja réttlæti fyrir alla þegna
- VI.1.8 Að réttarkerfið verði réttlátt og að öllum málum verði fylgt eftir, að ríkið geri upp miskabætur og rukki svo gerandann. Að þolandinn þurfi ekki að standa í því
- VI.1.9 Að sett séu lög sem vernda þjóðina gegn hagsmunum valdamikilla einstaklinga
- VI.2 *Standa vörð um menntun landsmanna*
- VI.2.1 Íþróttir og tómstundir tryggðar öllum börnum til 18 ára
- VI.2.2 Skólaskylda til 18 ára aldurs
- VI.2.3 Þengskylda á alla landsmenn. Allir ganga í gegnum námskeið hjá hjálparsveitum landsins áður en 18 ára aldri er náð
- VI.2.4 Tryggja fjölbreytni í menntun og atvinnuuppbyggingu
- VI.2.5 Að allir hafi sama aðgang að menntun óháð fjárhag

- VI2.6 Að ákveðin kennsla um samfélagið í heild sé í grunnskólum
VI2.7 Gjaldfrjáls leikskóli
- VI.3 *Jafn réttur til heilbrigðisþjónustu, óháð tekjum og búsetu*
VI.1.3.1 Öll börn eigi tryggja lækniþjónustu (þar með tannlækningar, augnlækningar, sálfræðingar o.fl. sé fyrir hendi)
VI.1.3.1 Leyfa einkavæðingu á heilbrigðisstofnunum
VI.1.3.1 Gunnlækniþjónusta í heimabyggð
VI.1.3.1 Réttur til staðgöngu í barneignum tryggður
- VI.4 *Einfalt og réttlátt skattkerfi*
VI.4.1 Einfaldað skattkerfi
VI.4.2 Álögð gjöld má aðeins nota samkvæmt upphaflegum tilgangi s.s. útvarpsgjald, vegagjald, bensíngjald o.s.frv. og þau mega ekki hækka vísitölur sem hafa áhrif á lán
- VI.5 *Réttlæti í starfskjörum og vinnuréttindum*
VI.5.1 Tryggja atvinnu
VI.5.2 Jafnrétti í launamálum, eyða launamisrétti
VI.5.3 Að nám sé ávallt ávinningur í launum
VI.5.4 Að þingmenn og ráðherrar fái launahækkun í samræmi við almenna borgara
- VI.6 *Verndun velferðarkerfis*
VI.6.1 Fjölskyldan njóti verndar
VI.6.2 Ríkið hafi með höndum grunnþjónustu fyrir þegnana
VI.6.3 Öllum sé tryggður réttur til aðstoðar vegna sjúkleika, örorku, elli, atvinnuleysis og annarra vandamála
VI.6.4 Allir eigi rétt á vinnu/framfærslu
VI.6.5 Að ekki sé tekið af þeim sem minnst mega sín
VI.6.6 Tryggja öldruðum mannsæmandi lífskjör
VI.6.7 Tryggja öllum grunnframfærslu
VI.6.8 Allir hafi rétt á húsaskjóli
VI.6.9 Allir hafa jafnan rétt til þess að eiga heimili
VI.6.10 Börnum sé tryggð velferð og vernd
VI.6.11 Kjör almennings er ekki hægt að skerða með lögum
- VI.7 *Réttlætis verði gætt varðandi grunnframfærslu og lífeyri*
VI.7.1 Einn lífeyrissjóður, allir jafnir, líka ríkisstarfsmenn
VI.7.2 Allir njóti sömu lífeyrisréttinda, bæði á almenna markaðnum og hinum opinbera
VI.7.3 Ráðherrar og hæstaréttardómarar og aðrir embættismenn skulu njóta sömu lífeyriskjara og almenningur
VI.7.4 Tryggja öllum mannsæmandi kjör
VI.7.5 Að gamalt fólk geti átt pening án þess að tapa á því
VI.7.6 Að laun, bætur og réttindi skerðist ekki við giftingu
VI.7.7 Ellilífeyrisþegum sé frjálst að vinna eins lengi og þeir hafi heilsu til sem skerðir ekki lífeyrisgreiðslur
VI.7.8 Tryggja réttindi ellilífeyrisþega á eldri árum
- VII. Náttúra Íslands, vernd og nýting**
VII.1 *Hver kynslóð búi þeirri næstu betri kjör og gangi ekki á landsins gæði og auðlindir*
VII.1.1 Allar endurnýjanlegar auðlindir skal nýta með sjálfbærum hætti. Ef óvissa er um hvað telst sjálfbær nýting skal auka varúð. Undanþágur ekki leyfðar
VII.1.2 Að virkja fallvötn í sátt við þjóðina
VII.1.3 Sjálfbær nýting náttúruauðlinda
VII.1.4 Nýting orku sé skynsamleg
VII.1.5 Stefna ber að sjálfstæði þjóðar í orkumálum og afhendingaröryggi orku

- VII.1.6 Sjálfbært Ísland!
- VII.1.7 Skynsöm nýting og verndun án öfga
- VII.1.8 Umboðsmaður komandi kynslóða
- VII.1.9 Að við verðum sjálfbær í landbúnaði
- VII.1.10 Skýr framtíðarsýn í umhverfismálum. Sjálfbærni sé höfð að leiðarljósi við ákvarðanatöku
- VII.1.11 Samfélagsleg ábyrgð gagnvart auðlindum og umhverfi
- VII.1.12 Stuðla skal að sjálfbærni í iðnaði og þjónustu eins og hægt er innan skynsamlegra marka. Veljum íslenskt!
- VII.1.13 Áhersla á menntun í vistfræði
- VII.1.14 Nýsköpun og vistvæn orka
- Hvetja skal til nýsköpunar í orkumálum
 - Virkja hafstrauma við landið
 - Vistvænir orkugjafar
 - Aðstoð ríkis til að ýta undir vistvæna orkugjafa almennra borgara
 - Nýta vindorkuna
 - Tækniþróun til sjálfbærni
 - Samræma orkuverð hjá einstaklingum og fyrirtækjum
 - Orkuverð sé ekki á útsölu fyrir erlenda aðila
- VII.1.15 Réttindi komandi kynslóða tryggð til sömu gæða
- VII.2 Náttúruvernd sé á einhvern hátt bundin í stjórnarskrá*
- VII.2.1 Þjóðin varðveiti náttúru landsins, tilvistargildi sé æðra nýtingargildi
- VII.2.2 Stuðla að jafnvægi í lífríkinu
- VII.2.3 Ekki hægt að afturkalla verndað umhverfi/vernd á umhverfi
- VII.2.4 Öll skógrækt fari í umhverfismat
- VII.2.5 Lög um náttúruvernd með sjálfbæra þróun að leiðarljósi
- VII.2.6 Náttúra Íslands njóti vafans þegar ákvarðanir eru teknar
- VII.2.7 Verndun ósnortinna svæða
- VII.2.8 Náttúru sé ekki spillt fyrir skyndilausnir í efnahagsmálum
- VII.2.9 Vernda náttúru fyrir komandi kynslóðir
- VII.2.10 Tryggja með eftirliti að lögum og reglugerðum um náttúruvernd sé framfylgt
- VII.2.11 Ferðafrelsi um náttúru með virðingu og fullri ábyrgð
- Aðgengi fólks að náttúruauðefum landsins
 - Tryggja aðgengi að almenningum, afréttum og þjóðlendum
 - Ferðafrelsi sé um hálandi Íslands
 - Virða náttúru Íslands og ganga vel um
 - Rétt almenningi til umgengis um landið með skilyrðum um umgengni
 - Gjaldtaka af ferðamönnum til sjálfbærrar nýtingar
 - Sekt við slæmri umgengni landsins
- VII.2.12 Verða forystuþjóð í náttúruvernd
- VII.3 Skilgreina sameiginlegar auðlindir þjóðar í stjórnarskrá*
- VII.3.1 Auðlindir skulu vera í eigu þjóðarinnar. Fyrirtæki/einstaklingar hafa afnotarétt
- VII.3.2 Allar auðlindir landsins tryggðar í eigu Íslendinga (allra)
- VII.3.3 Að auðlindir séu með öllu óframseljanlegar
- VII.3.4 Nýtingarréttur auðlinda skal vera í eigu þjóðarinnar
- VII.3.5 Auðlindir (haf, vötn, jarðhiti, afréttur o.s.frv.) séu í eigu þjóðarinnar
- VII.3.6 Fiskimið í þjóðareign
- VII.3.7 Hvað er sameign þjóðarinnar?
- VII.3.8 Fórna aldrei auðlindum þjóðarinnar í alþjóðasamningum
- VII.3.9 Allar auðlindir í lofti, á landi, á sjó, á hafsbotni og í iðrum jarðar verði í þjóðareign
- VII.3.10 Tryggja að auðlindir geti ekki verið í eigu erlendra aðila eða fyrirtækja
- VII.3.11 Að vatn, fiskur, orka og náttúruauðæfi séu í eigu þjóðarinnar
- VII.3.12 Auðlindir skulu ekki vera seldar af hendi íslenska ríkisins
- VII.3.13 Þjóðarauðlindir aldrei til sölu!
- VII.4 Lýðræðisleg málsmeðferð í auðlindastjórnun og öðrum umhverfismálum*
- VII.4.1 Þjóðin kys um auðlindir (þjóðaratkvæðagreiðsla þegar á að taka ákvarðanir um notkun auðlinda)

- VII.4.2 Kjósa ef það á að breyta náttúrunni t.d. stórar virkjanir
 - VII.4.3 Stofnað verði auðlindaráð sem tekur endanlega ákvörðun
 - VII.4.4 Endurgera orkusamninga eftir ákveðinn tíma ca. 20 ár
 - VII.4.5 Þjóðfundur verði kallaður til við ákvarðanatöku í stærri umhverfismálum
 - VII.4.6 Gæta hófsemi í höftum og úthlutunum á auðlindum
- VII.5 Arður af auðlindum renni til þjóðarinnar*
- VII.5.1 Skattlagning verði meira umhverfis- og auðlindagjöld en skattar á launatekjur. Stjórnarskrá setur rammann
 - VII.5.2 Auðlindasjóður að hætti olíusjóðs Norðmanna þar sem ákveðinn hluti arðs af auðlindum er ávaxtaður og hver kynslóð getur eytt einhverju hámarki t.d. 20%
- VII.6 Eignar- og nýtingarréttur auðlinda sé skýr og taki tillit til almennra sjónarmiða um eignarrétt*
- VII.6.1 Tryggja að hagsmunahópar geti ekki náð yfirráðum yfir auðlind
 - VII.6.2 Ekki hægt að veðsetja réttindi til auðlindanna
 - VII.6.3 Allir hafa fiskveiðirétt
 - VII.6.4 Jöfn tækifæri Íslendinga til nýtingar á auðlind
 - VII.6.5 Framsal auðlinda aðeins í skamman tíma
 - VII.6.6 Auðlindir séu eign þess sem á landið sem þær eru á
 - VII.6.7 Staðbundinn byggðakvóti
 - VII.6.8 Endurskoða kvótamál í landbúnaði og til sjávar og gæta hófsemi
 - VII.6.9 Skilgreina eignarréttinn betur - tengja við ábyrgð, er hægt að eiga hvað sem er?
 - VII.6.10 Kvótasala úr byggðalagi verði óheimil
 - VII.6.11 Leggja niður núverandi fiskveiðikerfi
 - VII.6.12 Fiskveiðikvótinn verði aftur eign allra landsmanna
 - VII.6.13 Afnema alla kvóta til eignar
 - VII.6.14 Skýr lög um auðlindir og eignarrétt
 - VII.6.15 Betri reglur um notkun og nýtingu auðlinda
- VII.7 Forysta í umhverfismálum*
- VII.7.1 Ímynd Íslands, passa uppá hana, grænt hreint land
 - VII.7.2 Ísland er vistvæn þjóð og beitir sér fyrir náttúruvernd á alþjóðlegum vettvangi
 - VII.7.3 Að Íslendingar leitist við að vera grænni / lífrænni / vistvænni
 - VII.7.4 Ísland beiti sér í verndun jarðar, alþjóðasamningar
 - VII.7.5 Lögbundið eftirlit með náttúruspjöllum t.d. mengun
 - VII.7.6 Ákvæði um skyldu ríkis (stofnana) til að fylgjast með hættulegri mengun frá verksmiðjum
 - VII.7.7 Ríkið stuðli að flokkun úrgangs
 - VII.7.8 Tryggja rétt þegna til aðgengis að góðu drykkjarvatni
 - VII.7.9 Réttur almennings til að njóta ómengaðs umhverfis
 - VII.7.10 Vernda vatnssvæði
 - VII.7.11 Dælum ekki ólífrænum efnum í hafið
 - VII.7.12 Minnka sóun: endurvinnsla - endurnýting - sorp
 - VII.7.13 Umhverfismál eru mannréttindamál komandi kynslóða

VIII. Lýðræði

VIII.1 *Almenningur hafi meiri aðkomu að þjóðmálum með skýrum lögum um þjóðaratkvæðagreiðslu um mikilvæg málefni*

- VIII.1.1 Rafrænar kosningar verði notaðar við þjóðaratkvæðagreiðslur
- VIII.1.2 Ódýrar þjóðaratkvæðagreiðslur, með stífum skilyrðum og góðum upplýsingum
- VIII.1.3 Þjóðaratkvæði um stórmál sé gilt, Alþingi geti ekki breytt niðurstöðu
- VIII.1.4 Tryggja rétt þegna til neitunarvalds
- VIII.1.5 Skýr lög um þjóðaratkvæðagreiðslu um mikilvæg málefni
- VIII.1.6 Setja skýrari lög um þjóðaratkvæðagreiðslu
- VIII.1.7 Þjóðin fái að kjósa um ágreiningsmál sem upp koma
- VIII.1.8 Þjóðin geti farið fram á þjóðaratkvæðagreiðslu með einhverjum lágmarks undirskriftum/fjölda
- VIII.1.9 Ungt fólk undir 18 ára aldri fái greiðan aðgang til að koma sínum skoðunum á framfæri á málefnalegan hátt

V.III.2 *Embætti forseta Íslands*

- V.III.2.1 Skera þarf úr um framtíð forsetaembættisins og ná sátt um það
 - Leggja niður forsetaembættið
 - Forsetaembættið verði áfram og hafi áfram neitunarvald
 - Forseti Alþingis í stað forseta Íslands
 - Þjóðkjörinn þjóðhöfðingi
 - Forsetinn kosinn í beinni kosningu
- V.III.2.2 Endurskoða forsetavald þannig að hlutverk hans sé skýrt og afmarkað og að sátt sé um hversu víðtækt vald hann skuli hafa
 - Tekin skýr afstaða til hvort forseti eigi að hafa neitunarvald
 - Forseti með skýrt afmarkað hlutverk
 - Efla vald forseta og setja inn varaforseta
 - Forseti lýðveldisins skal einungis vera sameiningartákn
 - Forseti lýðveldisins á að bera ábyrgð á stjórnarathöfnum
 - Forsetinn hafi virkt vald og ábyrgð
 - Færa ákvæði um handhafa forsetavalds nær nútímaaðstæðum, þ.e. hvenær er þörf
 - Málskotsréttur forseta aukinn
 - Forseti er fulltrúi fólksins, ópólitískur
 - Forseti skipar ráðherra sem fara með framkvæmdarvaldið að t.d. franskri eða finskri fyrirmynd, þ.e.a.s. með forseta og forsætisráðherra
 - Forseta settur siðarammi
 - Forseti skal ekki gera upp á milli afreka fólks
- VIII.2.3 Að skýr ákvæði séu um kjörgengi og tímalengd þjónustu forseta
 - Forseti sitji ekki lengur en 12 ár
 - Meðmælum með framboði til forseta Íslands verði fjölgað
 - Forseti sitji ekki lengur en tvö kjörtímabil
 - Kjörinn forseti hafi ekki setið á þingi né hafi tekið þátt í pólitísku starfi
 - Til framboðs forseta þurfi 3-5000 meðmælendur
 - Fleiri skilyrði fyrir forsetaframboði

V.III.3 *Skilgreina hlutverk og starfsemi þingsins*

- V.III.3.1 Eftirlitshlutverk Alþingis áréttað
- V.III.3.2 Reglur um nefndir þingsins

- V.III.3.3 Breyta vinnutíma Alþingis í takt við þjóðina
- V.III.3.4 Ekki leynilegar kosningar á Alþingi
- V.III.3.5 Viss fjöldi þingmanna hafi möguleika á að ná málum úr nefnd í atkvæðagreiðslum - síðan ef til vill þjóðaratkvæði
- V.III.3.6 Forseti Alþingis skal kosinn samhliða alþingiskosningum
- V.III.3.7 Mínnka vald forseta Alþingis
- V.III.3.8 Trúnaðarráð Alþingis sett í anda stéttarfélaga
- V.III.3.9 Skýr gildi sem Alþingi vinnur eftir
- V.III.3.10 Tryggja mætingu alþingismanna, láta 2/3 þurfa til að samþykkja lög
- V.III.3.11 Stjórnarskrá kveði skýrt á um hvert ákvörðunarvald þjóðar og þings sé
- V.III.3.12 Fækka alþingismönnum niður í 33
- V.III.3.13 Fækkan alþingismanna í mest 37 og ráðherra mest átta manns
- V.III.3.14 Alþingi fylgi gildum stjórnarskrárinnar
- V.III.3.15 Alþingi sé virðingarvert

V.III.4 Skilgreina með skýrum hætti kjör, hlutverk, fjölda og kjörtímabil alþingismanna

- VIII.4.1 Þingmenn sitji hámark tvö kjörtímabil
- VIII.4.2 Takmarka tíma (kjörtímabil) bæði forseta og þingmanna (t.d. tvö kjörtímabil)
- VIII.4.3 Seta á Alþingi takmörkuð við fjögur ár í senn
- VIII.4.4 Alþingismaður sitji ekki meira en tvö kjörtímabil
- VIII.4.5 Þingmenn skuli aðeins sitja til 67 ára aldurs
- VIII.4.6 Að á Alþingi sitji þverskurður þjóðar eða hópar sem kallaðir til ráðgjafar
- VIII.4.7 Hægt að kjósa þingmann út
- VIII.4.8 Alþingismenn séu ekki eldri en 35 ára
- VIII.4.9 Hámarks starfsaldur á þingi
- VIII.4.10 Þingmaður sitji á þingi fyrir þann flokk sem hann er kosinn fyrir. Gangi hann úr flokki víki hann af þingi
- VIII.4.11 Þingmenn og ráðherrar hafi óflekkað mannorð
- VIII.4.12 Að þingmaður sitji ekki í fleiri en tveimur nefndum og sé það innifalið í þingmannslaunum hans
- VIII.4.13 Skýr ákvæði um réttindi og skyldur alþingismanna
- VIII.4.14 Þingmenn séu aðeins bundnir af eigin samvisku og almannaheill

VIII.5 Skilgreina með skýrum hætti skipan, setu, starf og valdsvið ráðherra

- VIII.5.1 Setja strangar reglur um vald ráðherra, takmarka vald ráðherra
- VIII.5.2 Völd ráðherra til stórra ákvarðana ávallt endurskoðuð af fagmönnum.
- VIII.5.3 Ráðherrar faglega ráðnir (en vinna undir stjórn lýðræðislega kjörinna alþingismanna)
- VIII.5.4 Samráð ráðherra: Ákvarðanir ráðherra verði samvinnuverkefni en ekki einstaklingsákvörðun
- VIII.5.5 Ráðherra sitji ekki lengur en tvö kjörtímabil
- VIII.5.6 Ráðherra sitji ekki lengur en fjögur ár
- VIII.5.7 Að forsætisráðherra sé kosinn beinni kosningu
- VIII.5.8 Forsætisráðherra sé æðsti fulltrúi þjóðarinnar
- VIII.5.9 Í öllum ríkisstjórnnum séu fagráðherrar

VIII.6 Framsækin hugmyndafræði og ábyrg framkvæmd lýðræðis

- VIII.6.1 Ný lýðræðishugsun
 - Þjóðarúrtak stjórn landinu frá 0-100 ára, börn, fatlaðir, aldraðir
 - Tryggja að þjóðfundur eða þjóðþing sé haldinn á vissra ára fresti til að stilla af stefnu þjóðarinnar
 - Halda þjóðfund fjórða hvert ár til að ákveða hverjir sitji á Alþingi
 - Ákvæði um þjóðfund verði sett í lög
- VIII.6.2 Ábyrg og opin framkvæmd lýðræðis
 - Ekki geti fáið skuldbundið þjóðina í mikilvægum málum
 - Að standa vörð um sjálfstæði þjóðarinnar
 - Að fólk þurfi ekki að óttast ríkisstjórnina sem það kaus til valda
 - Gestaræðumaður á Alþingi (opnara Alþingi) vekur

- athygli þingmanna á mismunandi málum
 - Leyfa almenningi að koma með frumvörp samkvæmt skýrum reglum
- VIII.7 *Endurskoða lagaramma um kjördæmaskipan og framkvæmd kosninga*
- VIII.7.1 Framkvæmd kosninga
- Takmörkun á fjármögnun í kosningabaráttu
 - Styrkir til stjórnmalaflokka verði opinberir
 - Að óflokksbundnir einstaklingar með lagamenntun séu kjörnir af þjóðinni til að halda utan um Alþingi
 - Að stjórnmalaflokkar fái engin framlög úr ríkissjóði
 - Nútímavæða framkvæmd kosninga
 - Hægt sé að kjósa af öllum listum. Þá er raðað eftir röð
 - Persónukjör til Alþingis
 - Útstrikanir hafi meira vægi
- VIII.7.2 Kjördæmaskipan skilgreind
- Einmenningskjördæmi
 - Gera landið að einu kjördæmi
 - Tvö kjördæmi - höfuðborgarsvæði/landsbyggð - sami fjöldi þingmanna fyrir hvort kjördæmi + 1 fyrir fjölmennara
 - Hafa landið eitt kjördæmi - fyrstu 63 þingmenn komast á þing
- VIII.7.3 Atkvæðavægi
- Jafnt vægi atkvæða í (þing)kosningum, óháð búsetu. Jafnvægi atkvæða í kjördæmi
 - Atkvæðavægi landsbyggðarfólks verði aukið
 - Vægi atkvæða verði óbreytt
 - Að auð atkvæði og atkvæði þeirra sem mæta ekki á kjörstað eigi sér málsvara á Alþingi
 - Þegar bankamenn eða þingmenn eru með háar skuldir að það sé ekki hægt að stroka út skuld
 - Umgangast ekki sjóði almennings eins og sína eigin
- VIII.7.4 Hamla einokun stórfyrirtækja
- VIII.7.5 Virkt eftirlit
- Eftirlit fyrirtækja
 - Sjálfstæðar mats- og eftirlitsstofnanir
 - Herða eftirlit með endurskoðendum
 - Hert eftirlit með opinberri stjórnsýslu
- VIII.7.6 Að lögð verði meiri áhersla á samræmi dóma og framkvæmdahlið refsinga
- Samræma refsingar
 - Strangari dóma við ofbeldisglæpum
 - Afplánun refsingar skal hefjast strax að loknum dómi
 - Skýra þarf betur samfélagsþjónustu þegar hún er notuð í refsiskyldu
 - Þegnskylduvinna/refsing valkostur í stað fangavistar
 - Alvarleg afbrot fyrnist ekki
 - Að refsiramma í lögum verði framfylgt og viðeigandi stofnanir fyrir hendi
 - Endurskoða fyrningarlög
 - Íslenski ríkisborgar séu ekki framseldir til annarra landa
 - Skýr refsiramma fyrir afbrot og ábyrgð skilgreind
- VIII.8 *Efla siðgæðisvitund þjóðarinnar*
- VIII.8.1 Siðareglur Íslendinga sem sameiningartákn
- VIII.8.2 Almennt nám miðist við að efla lýðræðisvitund, virðingu við aðra og siðgæði
- VIII.8.3 Halda vörð um siðmenntun þjóðarinnar
- VIII.9 *Skyldur almennings*
- VIII.9.1 Borgaralegar skyldur
- VIII.9.2 Allir bera ábyrgð á náunganum, þjóð og landi
- VIII.9.3 Frelsi til athafna fylgir ábyrgð
- VIII.9.4 Virða náungann óháð litarhætti og trúarbrögðum
- VIII.9.5 Kveðið verði á um skyldur einstaklinga í samfélaginu
- VIII.9.6 Tjáningarfrelsi án þess að ógna öryggi annarra
- VIII.9.7 Að vinna ekki öðrum mein
- VIII.10 *Siðfræði einkageirans*
- VIII.10.1 Aukin samfélagsábyrgð fyrirtækja

- VIII.10.2 Tryggja virka samkeppni
- VIII.10.3 Kennitölum verður ekki úthlutað eins og ekkert sé
- VIII.10.4 Siðfræði fyrirtækja (siðareglur)
- VIII.10.5 Stjórnendur fyrirtækja beri meiri ábyrgð
- VIII.10.6 Að aðskilja fjárfestingar fyrirtækja og banka
- VIII.10.7 Bannað að ráðstafa lífeyri landsmanna í áhættu
- VIII.10.8 Ný gjaldþrotalög
- VIII.10.9 Hver sá sem stjórnar og er formaður beri fulla ábyrgð á því sem er gert

VIII.11 *Siðareglur opinberra starfsmanna*

- VIII.11.1 Heiðarleiki og réttσύni Alþingis
- VIII.11.2 Nefnd kosin af fólkinu sem passar upp á siðferði alþingismanna
- VIII.11.3 Búa til siðareglur/lög fyrir Alþingi sem þeim ber að vinna eftir
- VIII.11.4 Skattþeningur skal ekki fara í að reka stjórnmalaflokk
- VIII.11.5 Valdþeiting bönnuð, menn mega ekki nýta sér vald sitt til hagnaðar eða til að brjóta á öðrum
- VIII.11.6 Lögð áhersla á heiðarleika kjörinna fulltrúa og embættismanna
- VIII.11.7 Prestar sem hafa hlotið dóm í mannlegum samskiptum víki úr starfi

VIII.12 *Fjölmiðlar/fjórða valdið*

- VIII.12.1 Fjölmiðlavaldið sýni ábyrgð gagnvart þegnum
- VIII.12.2 Fjölmiðlar verði í dreifðu eignarhaldi
- VIII.12.3 Ákvæði um hlutverk, hlutleysi og ábyrgð fjölmiðla
- VIII.12.4 Fjölmiðlar óháðir pólitískum skoðunum í umfjöllun
- VIII.12.5 Skilgreina fjórða valdið
- VIII.12.6 Tryggja frjálsa fjölmiðlun
- VIII.12.7 Réttlát umræða og sanngirni í umfjöllun fjölmiðla

VIII.13 *Virðing*

- VIII.13.1 Virðing við land, þjóð, fjölskyldur og börn
- VIII.13.2 Virðing gagnvart mannauði og margbreytileikanum
- VIII.13.3 Mannvirðing og tillitsemi óháð stétt og stöðu
- VIII.13.4 Virðing fyrir eignum þjóðar og einstaklinga
- VIII.13.5 Á Alþingi ríki gagnkvæm virðing
- VIII.13.6 Ríkisstjórn stuðli að uppbyggjandi mannsanda
- VIII.13.7 Tryggja rétt manna og dýra til góðs aðbúnaðar
- VIII.13.8 Fordómalaust Ísland

VIII.14 *Trúmál*

- VIII.14.1 Nýta kirkju í samfélagsþjónustu
- VIII.14.2 Lög og reglur nái yfir trúarbrögð og iðkun þeirra
- VIII.14.3 Gagnsæi í rekstri og starfi trúfélaga
- VIII.14.4 Að trúboð sé bannað í opinberum stofnunum svo sem leikskólum og öðrum skólum
- VIII.14.5 Að tryggt sé að öll trúfélög séu aðskilin frá ríkinu
- VIII.14.6 Halda í það að hin evangelíska kirkja skal vera þjóðkirkja á Íslandi

Viðauki 3

Inntak stjórnarskrár í setningum, sem flokkaðar eru eftir þemum

Siðgæði

- Stjórnarskráin skal byggja á siðferðisgildum. Efli siðferðisvitund þjóðarinnar, tilgreini grunngildi íslensks samfélags, alþingsmenn skulu endurnýja tengsl sín við atvinnulífið, stuðli að virðingu, mannréttindum, lögum og lúti lögbundnum siðareglum.
- Settar verði siðareglur fyrir samfélagið, stjórnkerfið, þingmenn og fjölmiðla og þær kenndar á öllum skólastigum.
- Siðgæðisþema nýrrar stjórnarskrár er mannvirðing, tjáningarfrelsi og tillitssemi við alla hópa, bætt siðferði ráðamanna og aukin ábyrgð og jákvæðni ráðamanna.
- Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands skal tryggja - að tjáningarfrelsi sé tryggt og virkt - aðskilnað ríkis og trúfélaga - að ekki sé gengið á rétt annarra - að refsingu megi fullnægja með samfélagsþjónustu – að stjórnarskrá lýðveldisins verði virt að fullu.
- Alþingi hlíti niðurstöðu stjórnlagabþings, nýrrar siðanefndar fólksins og alþingismenn fái sömu eftirlaunakjör og almenningur, en að auki missi þeir rétt til endurkjörs brjóti þeir af sér.
- Lögð sé áhersla á heiðarleika kjörinna fulltrúa og embættismanna, og lög og siðareglur hertar gagnvart opinberum starfsmönnum. Ráðningar í dómstóla skulu vera ópólitískar, Ísland láti gott af sér leiða meðal þjóðanna og Íslendingar bera ábyrgð á gjörðum sínum til að afla sér trausts.
- Alþingi setji sér siðareglur og siðgæðisvörður geti beitt viðurlögum séu þær brotnar. Ráðningar verði faglegar, spilling viðurkennd sem glæpur og siðfræði skal kennd í skólum. Alþingismenn skulu koma fram við þjóðina af heiðarleika, verði þeir uppvisir að öðru skulu þeir víkja úr starfi.
- Til að efla/auka/bæta siðgæði þjóðarinnar þarf að kenna siðfræði í skólum landsins og auka samfélagslega ábyrgð almennings. Embættismenn þjóðarinnar þurfa að starfa eftir siðareglum, sem og fyrirtæki í einka- og ríkiseigu. Pólitísk áhrif mega ekki hafa áhrif á siðgæði fjölmiðla.
- Ekki má skerða kjör almennings með lögum og ábyrgð ráðamanna skal vera skýr með heiðarleika að leiðarljósi, án þess að nýta völdin sér til framdráttar.
- Gildin eiga að koma í upphafi í stjórnarskrá. - Sjálfbær þróun er siðgæði. - Siðgæði verði hluti af grunnmenntun. - Aðskilja skal ríki og kirkju.
- Tryggt verði að Alþingi setji lög um refsiramma og að þeim verði framfylgt á viðeigandi stofnunum til að réttlæti fyrir alla nái fram að ganga.
- Þjóðarúrtak leggi siðareglur Íslendinga sem eigi við einn og alla og gagnsæi sé í rekstri og starfi allra félagasamtaka, fjölmiðla, stjórnmalaflokka og trúfélaga.
- Á Íslandi skal virðing í hávegum höfð, pólitískum ráðningum og kennitöluflakki útrýmt, refsilöggjöf hert og spillingu eytt.
- Kjörnir fulltrúar og embættismenn starfi eftir settum siðareglum þar sem meðal annars er lagt bann við setu þeirra í stjórn fyrirtækja og að þeir þiggi hvorki gjafir né styrki. Sérstök áhersla er lögð á samfélagslega ábyrgð stjórnenda fyrirtækja.
- Á Íslandi skal valdhöfum settur skýr rammi með siðareglum þar sem mannvirðing, ábyrgð og skyldur við þegna landsins er haft að leiðarljósi.
- Íslenskir samfélagsþegnar skulu halda í kristin gildi, vera heiðarlegir, misnoti ekki vald sitt sér til hagnaðar eða til að brjóta á öðrum og að kjörnir fulltrúar beri ábyrgð.

Mannréttindi

- Allir skulu jafnir, njóta jafnréttis til náms og launa. Gæta þarf réttinda barna, m.a. með lögfestingu barna- og mannréttinasáttmála S.þ.

- Allir skulu njóta mannréttinda samkvæmt grunngildum þeirra mannréttindasáttmála sem Ísland hefur samþykkt. Skylda stjórnvalda er að vernda þau og virða.
- Í stjórnarskrá Íslands skal vernda mannréttindi allra þegna óháð sérkennu einstaklinga. Áhersla skal lögð á réttindi minnihlutahópa, rétt allra til náms og einnig skal eignarréttur ætíð tryggður.
- Allir skulu vera frjálsir og jafnir fyrir lögum, þeim tryggð mannsæmandi framfærsla og jafn aðgangur að grunnlífsgæðum svo sem menntun, heilbrigðisþjónustu og hreinu vatni.
- Stjórnarskrá tryggi að allir hafi jafnan rétt til heilbrigðisþjónustu, náms og lágmarksframfærslu óháð búsetu. Mannréttindi skuli ávallt vera hornsteinn lýðveldisins.
- Stjórnarskráin skal tryggja jafnrétti allra þegna landsins óháð kyni, trú, þjóðerni, lit, búsetu, getu og kynhneigð og því ættu slík ákvæði, ásamt ákvæðum um jöfnun atkvæðisréttar að standa fremst í henni.
- Mannréttindarákvæði tryggi að allir séu jafnir fyrir lögum óháð kyni, kynhneigð, kynþætti, skoðunum og trú.
- Allir þegnar eru jafnir fyrir lögum og hafa sama aðgang að menntun og heilbrigðisþjónustu óháð fjárhag, búsetu, þjóðerni og trú.
- Nauðsynlegt er að tryggja börnum og eldri borgurum öryggi og frelsi og hlúa að réttindum þeirra. Einnig er mikilvægt að virða tjáningarfrelsi einstaklingsins.
- Ný stjórnarskrá á að tryggja jafnrétti þegnanna og velferð þar sem grunnþjónusta er styrkt. Ísland í sátt og samlyndi.
- Áfram áhersla á jöfn mannréttindi alls fólks, til að mynda menntun og friðhelgi einkalífs. Einnig áhersla á nýjungar t.d. að leggja niður landsdóm, greiða fyrir fjölmenningsarsamfélagi og viðurkenna táknmal.
- Jafnrétti einstaklinga til náms, trúar, tjáningar, starfs og búsetu, nú og um ókomna framtíð, verði ofar auðgildi. Atkvæðavægi verði jafnt óháð búsetu.
- Við viljum jafnrétti, trúfrelsi, tjáningarfrelsi og eignarréttur sé tryggður, og að vernd gegn ríkisvaldi, stórfyrirtækjum og hvers kyns ógnunum sé tryggð.
- Tryggja skal rétt barna, jafnréttis til náms og heilbrigðisþjónustu, jöfn laun kynjanna og frelsi til tjáningar.
- Mannréttindi tryggja jafnrétti allra þegna hvort sem það er gagnvart lögum, lágmarksframfærslu, frelsi til athafna, heilbrigðisþjónustu, vægi atkvæða og skoðanafrelsis. Að friðhelgi heimilisins brjóti ekki á rétti einstaklingsins, en sé þó gætt. Að þjóðin sé upplýst um og þekki stjórnarskrá sína.
- Tryggja skal öllum þegnum landsins grunnframfærslu þeim til lífsbjargar, menntun, sömu laun fyrir sömu vinnu og að réttindi barna séu virt.

Valddreifing, ábyrgð og gagnsæi

- Kjörnir fulltrúar hafi reynslu eða menntun sem nýtist í starfi, seta þeirra takmörkuð og hagsmunatengsl ljós, eftirlit fjármálastofnana (sé) hjá erlendum aðilum.
- Raunveruleg þrískipting valds þar sem ráðherrar skulu vera fagmenntaðir og sitja ekki á Alþingi, þingmönnum skal fækkað og þrjú dómstig.
- Stjórnarskráin ætti að tryggja gagnsæi og eftirlit í stjórnsýslu sem og að hlutverk og ábyrgð ráðamanna séu skýr. Ráðherrar skulu ekki gegna þingmennsku ásamt ráðherraembætti. Einnig skal forseti Alþingis kosinn samhliða alþingiskosningum.
- Lýðveldi að franski/finnskri fyrirmynd með skýra ábyrgð, einfaldari stjórnsýslu, miklu gagnsæi dómstóla, þar sem fagmennska er í fyrirrúmi og tekin upp rafræn stjórnsýsla.
- Ráðherrar séu ekki alþingismenn og hafi haldgóða þekkingu á viðkomandi málaflokki, Alþingi skipi dómara og stofnað sé til sátta- /smámála dómstóls, hafa skal persónukjör.
- Tryggja sjálfstæði dómstóla, forseti hafi neitunarvald, störf Alþingis gegnsæ, þrískipting valdsins algjör, ráðherrar eigi ekki sæti á Alþingi.
- Sérfræðiþekking nýtt í ákvarðanatöku fyrir opnum tjöldum.
- Þingmenn hugsi um hagsmuni þjóðarinnar og hafi ekki leynilegar kosningar. Að forsetinn hafi skýrt afmarkað hlutverk og ráðherrar sitji ekki á Alþingi.
- Tryggja skal þrískiptingu ríkisvaldsins sem er sjálfstæði dómstóla, stjórnmalamenn skulu bera ábyrgð á gjörðum sínum og sjá til þess að gagnsæi sé í stjórnsýslu auk þess að afstaða sé tekin til neitunarvalds forseta.
- Persónukjörnir alþingismenn geti ekki setið lengur en átta ár, Ráðherrar hafi viðeigandi menntun, gagnsæi sé tryggt og viðhaldið sé þrískiptu valdi.
- Aukning valds löggjafans, veiking framkvæmdavaldsins eru grunnþættir nýrrar stjórnarskrár. Alþingi sé skipað fáum kjörnum þingmönnum sem sitji í takmarkaðan tíma og ráðherrar séu utan þings.
- Hlutverk ríkisstjórnar og Alþingis skal skilgreint og eftirlitsskyldum þess framfylgt, starfsmenn þeirra ópólitískir og ráðnir af hæfni, stjórnlagadómstóll mun

fara með völd þrískipta valdsins.

- Þingmönnum verði fækkað (33) og seta þeirra takmörkuð. Ráðherrar víki af þingi á meðan á ráðherrasetu stendur, skipan Hæstaréttar er hjá 2/3 þingmanna, forsetavald vel skilgreint og gagnkvæm upplýsingaskylda virk.
- Aðalatriðið er að vald hinna þriggja greina ríkisvaldsins skarist aldrei, þingseta takmörkuð, dómskerfið hraðvirkara og forsetaembættið lagt niður.
- Við endurskoðun stjórnarskrár þarf að endurskoða vald forseta Íslands og skýra þrískiptingu valds, alþingismenn og ráðherrar skuli kosnir persónukjöri og vægi útstrikana verði jafnt á við kosningu.
- Stjórnarskrá skal kveða á skarpa þrískiptingu valds, lögjafavald kosið persónukjöri í einu kjördæmi, framkvæmdarvald valið af þjóðkjörnum forsætisráðherra, og sjálfstætt dómvald. Hlutverk seðlabankans skilgreint.

Lýðræði

- Stjórnarskrá Íslands mælir fyrir um persónukjör til Alþingis- og þjóðaratkvæðagreiðslu um mikilvæg mál. Hún stendur vörð um sjálfstæði landsins og tryggir rétt þjóðarinnar, sérstaklega barna, til tjáningar.
- Lýðræðið byggir á þrískiptingu valdsins og jöfnu vægi atkvæða og skýrum lögum um þjóðaratkvæðagreiðslu um mikilvæg málefni. Form á skipun dómara skal endurskoðað.
- Stjórnarskráin tryggir sjálfstæði þjóðarinnar og virkt lýðræði. Persónukjör til Alþingis. Jafnt vægi atkvæða og takmarkaða setu þingmanna við tvö kjörtímabil.
- Stjórnarskráin tryggir lýðræði. Þjóðin geti farið fram á þjóðaratkvæðagreiðslu, þar sem tæknin er nýtt. Landið sé eitt kjördæmi og þingmönnum fækkað.
- Valdið er fólksins í gegnum þjóðaratkvæðagreiðslu. Fækka skal þingmönnum um helming og kosið skal um persónur í öllum flokkum. Skýrt hlutverk forseta.
- Vægi atkvæða verði jafnt í einu kjördæmi, með persónukjöri og þingseta þingmanna háð tímatakmarkunum, þeim fækkað og settar skýrar reglur um þjóðaratkvæðagreiðslu. Forsætisráðherra og Hæstiréttur kosnir beint af þjóðinni.
- Ísland í eitt kjördæmi, kjörnir fulltrúar með persónukjöri, mest til átta ára. Alþingi komi saman 1. ágúst. Alþingismenn ekki ráðherrar. Þjóðaratkvæðagreiðsla um mikilvæg mál.
- Stjórnarskráin tryggir: -Að valdið sé þjóðarinnar -Rétt almennings til áhrifa -Virgni og endurnýjun þings án flokkahagsmuna.
- Landið verði eitt kjördæmi, þar sem þjóðin kys öll stærri mál í rafrænni þjóðaratkvæðagreiðslu. Kjörnir fulltrúar sitji í takmarkaðan tíma, kosnir af lista og í persónukjöri. Ráðning ráðherra verði fagleg.
- Aukið lýðræði með því að valdið- ákvarðanir séu færðar í auknum mæli til fólksins og landið sé eitt kjördæmi.
- Ísland er lýðræðisríki og eitt kjördæmi. Þar sem er persónukjör. Stjórnarskráin sé endurskoðuð við breyttar aðstæður. Meirihlutakjörinn forseti hafi synjunarvald.
- Ísland verði eitt kjördæmi og þingmönnum fækkað. Lýðræði verði eftt, m.a. með persónukjöri til Alþingis. Skipan embættismanna í höndum valnefnda.
- Við viljum að Ísland sé eitt kjördæmi þar sem þingmenn eru kosnir persónukosningum, kjósendur geta krafist þjóðaratkvæðagreiðslu og hámarks lengd er á þingsetu og setu í ráðherrastóli.
- Ísland er eitt kjördæmi. Alþingi situr allt árið skipað 33 þingmönnum sem vinna að þjóðarhag og sinna upplýsingaskyldum. Forseti skal kjörinn með 50% atkvæða.
- Á Íslandi skal vera virkt og gagnsætt lýðræði þar sem kosning til Alþingis geti bæði verið persónubundin jafnt og hlutbundin þar sem landið er eitt kjördæmi, þá skulu ráðherrar vera fagráðnir og dómara nefndarskipaðir.
- Kjósendur með jafnan atkvæðisrétt geti einir breytt stjórnarskrá, kjósi dómara, færri þingmenn, forseti óþarfur og fagráðherrar séu í hverri ríkisstjórn.

Náttúra Íslands, vernd og nýting

- Við viljum áherslu á innlenda framleiðslu matvæla, vistvæna orku og sjálfbæra nýtingu auðlinda, Ísland í forystu náttúruverndar og umfram allt; auðlindir í eigu þjóðar.
- Auðlindir og nýtingarréttur þeirra eru í þjóðareign, óframseljanleg og skulu nýtast með sjálfbærum hætti. Skattar framtíðar verði að stórum hluta auðlinda og umhverfsgjöld.
- Auðlindir Íslands á láði og legi séu sameign þjóðarinnar og arðurinn af nýtingu þeirra skili sér til allra, enda sé umhverfisvernd og umgengi við náttúruna í sameiginlegri ábyrgð þjóðarinnar.
- Skilgreindar auðlindir þjóðar skulu nýttar með sjálfbæra þróun að leiðarljósi, með arði til þjóðar, tryggðu aðgengi, sjálfstæði í orkumálum og umhverfisvernd til framtíðar.

- Allar auðlindir eru eign þjóðarinnar, þær má ekki selja, tryggja skal aðgengi að landinu og stuðla að sjálfbærni fyrir komandi kynslóðir.
- Við viljum að náttúruauðlindir verði skilgreindar í stjórnarskrá og einnig sem þjóðareign, þær verði nýttar á sjálfbæran hátt og að Ísland verði forystuþjóð í náttúruvernd.
- Tryggja skal verndun og viðgang náttúrunnar, þjóðareign á auðlindum, jöfn tækifæri til nýtingar þeirra á sjálfbæran hátt og blátt bann við veðbindingu.
- Þekking á auðlindum landsins, sem eru í þjóðareign, skal byggð á vísindum. Nýting byggð á sjálfbærni og arður nýttur þjóðinni til hagsældar.
- Sjálfbærni skal höfð að leiðarljósi við ákvarðanatöku og mótun framtíðarsýnar í umhverfismálum. Umhverfismál eru mannréttindamál komandi kynslóða. Auðlindir landsins eru þjóðareign og allt framsal þeirra óheimilt. Skal boðað til þjóðfundar er fyrir liggja hugmyndir um nýtingu og/eða framsal sameiginlegra auðlinda.
- Náttúra og auðlindir landsins eru óframseljanleg þjóðareign sem ber að vernda, umgangast og nýta á sjálfbæran hátt þannig að aðgengi almennings sé tryggt.
- Framtíð komandi kynslóða er best borgið með auðlindum landsins í þjóðareign og sjálfbærri nýtingu þeirra. Vernda skal ósnortna náttúru með bættu eftirliti og breytingar á landslagi, svo sem skógrækt, fari í umhverfismat.
- Þjóðin varðveiti og nýti á sjálfbæran hátt náttúru og auðlindir landsins, sem skulu vera þjóðareign.
- Setja þarf skýr lög um eignar- og nýtingarrétt þjóðarinnar á auðlindum, náttúru og lífríki ásamt tryggja almenningi umgengni um land sitt.
- Réttur fólks til umgengni um landið og auðlindir aftur til fólksins í landinu með áherslu á sjálfbærni og umhverfisvernd án öfga.
- Staðinn verði vörður um náttúru og auðlindir Íslands, þær verði nýttar skynsamlega sem óframseljanleg sameign þjóðarinnar.
- Náttúra Íslands og auðlindir hennar eru sameign þjóðarinnar og ber að vernda þær, jafna arði og aðgengi fyrir komandi kynslóðir.

Réttlæti - Velferð - Jöfnuður

- Velferð fjölskyldunnar í fyrrirúmi. Þar sem allir eru jafnir fyrir lögum og hafi tryggðan rétt til framfærslu, menntunar og heilbrigðisþjónustu án afskipta kirkju og valdamikilla einstaklinga.
- Lögbundin skulu jöfn réttindi og jafnræði allra þegna til góðrar menntunar, heilbrigðisþjónustu og lágmarks framfærslu.
- Allir eigi rétt á vinnu, framfærslu, ókeypis menntun, heilbrigðisþjónustu óháð búsetu, með einn lífeyrissjóð í landinu sem ekki skerði lífeyri sökum sparnaðar.
- Réttlæti, velferð og jöfnuður byggist á einum sterkum lífeyrissjóði fyrir alla, skilvirkara dómskerfi, friðhelgi eignarréttar. Menntun óháð efnahag og aðlögun Íslendinga af erlendum uppruna. Áfram Ísland.
- Við viljum verndað og virkt velferðarkerfi, þar sem allir hafa sama rétt og hlíta sömu lögum.
- Við viljum búa í landi sem býður upp á launajafnrétti, tryggja lágmarksframfærslu, jöfn lífeyrisréttindi, gott aðgengi að heilbrigðisþjónustu og þar sem réttarkerfið er endurskoðað reglulega.
- Allir skulu vera jafnir fyrir lögum. Eiga jafnan rétt til heilbrigðisþjónustu og menntunar óháð tekjum og búsetu. Tryggja skal aðgengi að menntun við hæfi og jafnt vægi atkvæða.
- Stjórnarskrá Íslands gætir að menntun og því að heilbrigðisþjónustan sé fyrir alla. Mikilvægt er að refsirammí afbrota sé skýr og í samræmi við glæp. Hún leggi áherslu á jafnrétti í launamálum og að eldri borgarar eigi skýlausan rétt á að halda eignum sínum.

- Endurskoða skal gjaldþrotalög.
- Allir þegar séu jafnir fyrir lögum, hafi rétt til menntunar við sitt hæfi og til félagslegs og fjárhagslegs öryggis.
- Öllum skal tryggður jafn réttur til velferðarþjónustu og tryggja skal að allir njóti sanngirni í opinberri umræðu.
- Allir skulu eiga jafnan rétt til velferðar (menntunar, heilbrigðisþjónustu, lífeyrisréttinda, íþróttar og tómstunda) og engum mismunað á grundvelli kyns, litar, aldurs, búsetu, vinnu, þjóðernis og skoðana. Við viljum vel upplýst og menntað samfélag þar sem allir hafa jafnan rétt.
- Að tryggja jafnrétti landsmanna með atvinnu, húsnæði, heilbrigðisþjónustu, menntun og velferð barna. Að landið verði eitt kjördæmi og að allir séu jafnir að lögum.
- Stjórnarskrá skal tryggja jafnan rétt allra til náms og athafna, aðgengi að heilbrigðisþjónustu óháð efnahag. Örugga framfærslu og jafnræði fyrir lögum.
- Tryggjum velferð á Íslandi, jafnrétti allra til menntunar, heilsugæslu, félagsþjónustu, eignarréttar og nýtingar landsins gæða, -óháð kyni, kynþætti, trúarskoðun, aldri, efnahag, búsetu, fötlun og kynhneigð.
- Ísland er eitt kjördæmi með jöfnu atkvæðisvægi, frelsi til ábyrgðarfullra skoðana og athafna og með jöfnuð að leiðarljósi í velferðarmálum.
- Tryggja skal öllum landsmönnum jafnrétti, réttlæti og mannsæmandi lífskjör. Áhersla skal lögð á menntun, velferð barna og jafnan rétt til heilbrigðisþjónustu.

Fríður og alþjóðasamvinna

- Ísland er hernaðarlega hlutlaust og vistvænt land, sem leggur áherslu á alþjóðasamstarf og útflutning á sérhæfðri þekkingu.
- Ísland skal vera fyrirmynd annarra þjóða, sem vopnlaus og friðsöm þjóð, sem virðir alþjóðasamninga með sjálfbærni í huga án þess að afsala fullveldi þjóðarinnar.
- Ísland stuðli að friði í heiminum og eigi gott alþjóðlegt samstarf þar sem mannréttindi, sjúkdómavarnir og fullveldi Íslands verði í heiðri höfð.
- Ísland er sjálfstætt friðarríki sem innleiðir alla sáttmála S.þ. og býður þróunarrikjum aðstoð í orkumálum.
- Ísland taki upp nánari samvinnu við hin Norðurlöndin varðandi utanríkismál, leggi áherslu á alþjóðasamvinnu um auðlindanýtingu, sé hlutlaust í stríðsátökum og styrki frjáls félagasamtök til hjálparstarfs
- Ísland styður ekki stríðsrekstur og hýsir ekki stríðstengda starfsemi. Ísland taki þátt í alþjóðasamvinnu og veiti 0,1% af þjóðartekjum í þróunaraðstoð. Öryggi landsins tryggt.
- Ísland er lýðræðissinnuð og friðsöm þjóð sem tekur virkan þátt í alþjóðasamstarfi og er leiðandi á sviði náttúruverndar.
- Alþingi hlíti niðurstöðu stjórnlagabings, nýrrar siðanefndar fólksins og alþingismenn fái sömu eftirlaunakjör og almenningur, en að auki missi þeir rétt til endurkjörs brjóti þeir af sér.
- Íslendingar eru friðarsinnuð þjóð sem leitast við að hafa góð samskipti við alþjóðasamfélagið, stuðlar að friðsamlegum og skýrum samskiptum þjóðar og innflytjenda og stendur vörð um mannréttindi á heimsvísu.
- Ísland er þjóð sem er friðelskandi og tekur ekki þátt í deilum þjóða í milli. Ísland tekur frumkvæði í alþjóðasamfélaginu í visindum, mannréttindum og sjálfbærni. Ísland ber veigamikil mál undir þjóðaratkvæði.
- Íslenska þjóðin, sjálfstæð, umburðarlynd og herlaus leiðir umhverfisráð Norðurlands, styður friðar- og hjálparstarf í heiminum og beitir þjóðaratkvæðagreiðslu í alþjóðasamvinnu.
- Ísland er friðsamt og herlaust land, efnahagslega sjálfstætt ríki sem tekur þátt í alþjóðaviðskiptum á ábyrgan hátt og er leiðandi í að móta leikreglur í samskiptum þjóða.

- Ísland sé málsvari friðar og styðji ekki að ágreiningsmál séu leyst með stríðsátökum eða hernaði. Ísland taki þátt í alþjóðasamstarfi, sérstaklega norrænu og tryggi fullveldi Íslands í gegnum alþjóðasamstarf.
- Herlaust, kjarnorkulaust á landi, lofti og legi, ásælist ekki annarra auðlindir, efli samstarf á norðurlóðum, stundi heiðarleika í samskiptum. Erlendir afbrotamenn afpláni í heimalandi.
- Stjórnvöld tryggi öryggi lands og þjóðar, bæti og auki samskipti við önnur lönd sérstaklega samvinnu við Norðurlönd og stuðli að friði í heiminum. Allar stórar ákvarðanir séu á valdi þings og þjóðar.
- Íslendingar stuðli að heimsfriði. Efli alþjóðasamvinnu en passi upp á sjálfstæði landsins og styðji við mannréttindi og tjáningarfrelsi í öðrum löndum. Ísland verði ekki aðili að hernaðarbandalögum.

LAND OG ÞJÓÐ

- Viðhalda skal sjálfstæði þjóðarinnar. Þjóðin hafi forseta en hlutverk hans verði skilgreint og afmarkað. Öllum landsmönnum er skylt að hljóta þjálfun í aga og virðingu áður en 18 ára aldri er náð.
- Íslenska er tunga þjóðarinnar. Á Íslandi er jafnrétti til náms. Á landinu er engin þjóðkirkja og enginn forseti.
- Ísland er sjálfstætt ríki þar sem býr samheldin þjóð með áherslu á manngildi, menningu og vernd þjóðarhagsmuna.
- Íslenska tungu eflum við, auðlindir verjum af mætti, kirkja og ríki með hvort sína hlið, kannski þjóðina sætti.
- Hér skal vera réttarríki. Réttlátt skipta auðnum. Kjósa svo að lögin líki. Lesa má úr rauðum, bláum.
- Stjórnarskrá Íslands skal skrifuð fyrir fólkið í landinu og kjörnir fulltrúar skulu vinna fyrir þjóðina með sjálfstæði þjóðar, verndun íslenskrar tungu, val í tungumálakennslu og samgönguöryggi að leiðarljósi.
- Stöndum vörð um íslenska tungu, menningu og listir, eflum menntun og tryggjum almennt trúfrelsi bæði fyrir innlenda sem erlenda.
- Stjórnarskráin er grunnsáttmáli sem tryggir fullveldi, sjálfstæði og jöfnuð Íslendinga, varðveitir íslenska tungu, skilgreinir hlutverk forseta og aðskilnað ríkis og kirkju.
- Siðfræði er hornsteinn í skólasterfi þjóðar og fræðsla um lýðræði ásamt auðskiljanlegri stjórnarskrá. Aðskilja skal ríki og kirkju. Auka færni ríkisfangsleitenda til aðlögunar. Sjálfstæði skal tryggt jafnvel innan efnahagsbandalaga.
- Aðskilja skal ríki og kirkju, standa vörð um íslenska tungu og menningu og tryggja öllum landsmönnum atvinnu og grunnþjónustu óháð búsetu.
- Ísland sé frjálst lýðræðisríki, náttúruauðæfi til lands og sjávar séu í þjóðareign. Tryggja fæðuöryggi og búsetu í dreifbýli. Stjórnarskráin sé skiljanleg og rituð á mannamáli og almennungi tryggð meiri áhrif á þjóðmál.
- Auðlindir, menningu og tungu íslensku þjóðarinnar skal vernda með samstöðu og trú á kraft lífsins, samfélagsins og einstaklingsins.
- Ísland er sjálfstætt ríki og landið eitt kjördæmi. Ríkið aðskilið trúfélögum, lög gildi um kynningu stjórnarskrár í grunnskólum og komið sé til móts við innflytjendur með íslenskukennslu.
- Við viljum: Aukin völd forseta. Að allir landsmenn séu jafnir. Að auðlindir séu sameign þjóðarinnar og skal haga nýtingu þeirra á sjálfbæran hátt.
- Áhersla skal lögð á sjálfstæði, verndun ímyndar Íslands, íslenskrar tungu, fjölmenningu, sjálfbærni auðlinda og reglulegt þjóðþing.
- Stjórnarskráin ávarpi þjóðina, mæli til um langtímastefnu - mörkun í þjóðmálum, tiltaki að auðlindir landsins séu sameign þjóðarinnar og að hún mismuni ekki trúarskoðunum landsmanna.

